

Lakeuden Kutsu

POHJALAINEN KULTTUURILEHTI 1/85

Dramaturgi Turkan koulussa
Läänintaiteilijat Jorma Pami
ja Veltto Virtanen
puhuvat

SISÄLTÖ:

Lukijalle	3
Aarno Laitila: Tiedotusvälineet ja vallankäyttö	4
Ajatusviivoja	5
Kaarina Toijanniemi: Kulttuurinäkökulma	5
Kuvakatsaus	6
Pekka Törmä: Kauhajärven rannoilta	7
Pampas ja pesäpallo	8
Antti Hietala: Punnerrusta ja Jotunia	9
Juhani Hietala: Huudan ja kysyn	10
Marjatta Ripsaluoma: Vahva ja lempeä	11
Leo Ackley: Amatööriarvostelijan tunnustuksia	12
Jorma Panu: Mitä on maisema-arkkitehtuuri	13
Keijo Nevaranta: Lähtö	15
Veltto Virtanen: Rokin kalevalaiset juuret	15
Marja-Leena Alanära: Kuinka satutunti valmistetaan	16
Vaasassa vaaditaan	17
Terho Kemppi: Sykettä Seurahuoneella	17
Kari Luoto: Ajatuksia ja kuvia	18

Valokuva Timo Valpasvuo

VIHREÄLLÄ OKSALLA

Pieni Suomi tarvitsee syödäkseen aikakauslehdissä seurapiirejä. Seurapiirit valistavat pieniä suomalaisia. Uusköyhät ovat nyripistelyn aihe numero ykkönen, kaikenlaiset heinähatut, jotka eivät tietenkään oikeasti ole köyhiä. Esimerkkinä kävisi esimerkiksi Joki-oisten emmauslaiset, jotka laivaavat lumppuja kehitysmaihin. Hehän vain käyttävät tiedotusvälineitä härskisti hyväkseen. Toista se on kun saa esitellä upouutta erkkeriään Anna-lehdelle.

Emmauslaiset saivat erävoiton verovirastosta. Verujohtaja tietää, että kansan muisti on lyhyt ja ensi vuosikin on verovuosi. Verujohtaja tietää minkätasoinen elintaso on. 13 markkaa päivässä ei riitä. Enemmän on pakko olla, se jälkiverotetaan.

Vanha perhetuttu, suuren sairaalan ylilääkäri, joka näkee elintason seuraukset fyysisinä ja psyykkisinä oireina, sanoi tässä mennä vuonna, että pysyisipä elintaso edes näissä lukemissa. Eipä pysy. Optimistiset humanistit luottavat ihmisten omaehtoisuuteen: materiaalistien arvojen jälkeen tulevat henkiset. Ei se niin ole.

Nach seinem Sinne leben ist gemein, sanoi jo vanha Goethe, oman mielen mukaan eläminen on yleistä. Ahneus tavaran perään voittaa aina. Tämä Pohjanmaa on yrittäjien maakunta. Mitä ne yrittävät?

Finlandia-, Pohjoismainen-, J. H. Erkon -palkinnot ovat jättäneet varjoonsa paljon hyviä kirjailijoita/kirjoja. Paasilinna valitteli kärjen ohuutta, ihan oikein. Mutta huippu pitää olla, ylistettyjä löytyä kirjailijoista. Tätä vaatii markkinatalous.

Eräs unohdettu on vaasalainen Eero Murtomäki. Hänen kirjansa Pyyntimiehiä on hyvin epätavallinen eräjuttukirja. Kirjailija itse lienee aikamoinen erakko. Omistaneeko edes tummaa pukua, mihin pukeutuneena käydä noutamassa rahaisia palkintoja?

Novellien maisema on Lappi. Poromiehet ja pyyntimiehet, myös pyytämässä naisia. Kymmenisen vuotta sitten luontokalenteri ilmoitti, että Euroopan viimeiset paimentolaiset ovat poromiehet. Nyt hekin jo elävät rahataloudessa. He sureksivat iltanuotioilla omavaraistalouden häviämistä. Vaan eivätpä käänny takaisin, ihminen ei seuraa jälkeään taaksepäin. Poronliha käy kaupan hyvään hintaan, vaikka poronajaminen on nyt moottorinkäryistä meteliä ja hävikki isompi kuin suksien ja koirien aikaan.

Murtomäki sai viime vuonna 15-vuotisen apurahan. Suuren suurista rahoista ei ole kyse, olisiko 3.500,—/kuukausi. Mutta ihme on, että sai. Kun ei ole julkkis eikä mikään. Ei kumarra kuvia, vaan ottaa niitä, suuntaa kameransa luontoon, jonka osallisuuden me niin usein unohdamme.

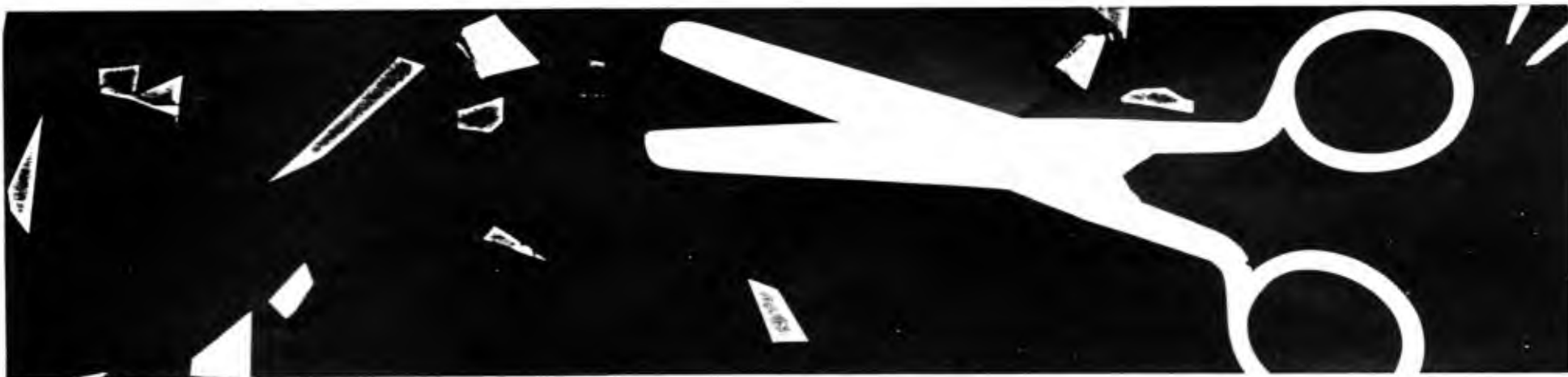

Väitetään, että yritysmaailma olisi kääntämässä kaukokatseista sponsorioijan silmäänsä kulttuurin suuntaan urheilun douppaajien sijaan. Epäilenpä. Meillähän on tässä maakunnassa hyvä yrittäjäystävällinen malli. Milloin mahtaa esimerkiksi Lakeuden Kutsu saada ensimmäisen sponsorin? Milloin ystävällinen yrityksen isähahmo alkaa tukea ostollaan nuorta kuvantekijää? Milloin maakunta toivottaa tervetulleeksi nuoren runoilijan, joka Etelän harhailuiltaan haluaisi takaisin kotiin?

Sponsorio odotellessa ei auta kuin odottaa kulttuuriväen köyhää kättä. Lakeuden Kutsun vuositilauksmaksu on sama kuin viime vuonna, vaivaiset 50,—/vuosi.

Ps-tili TA 1303 24-3.

Marjatta Ripsaluoma

Aarno Laitila:

TIEDOTUSVÄLINEET JA VALLANKÄYTTÖ

Ovatko julkiset tiedotusvälineet tyytyneet mielipidepohjaiseen tiedonvälitykseen eli propagandaan? Jääkö ainoaksi varteenotettavaksi tietokanavaksi taide, joka kaikesta subjektiivisesta tiedonvälityksestään huolimatta usein ennakoii hyvinkin todellisia tapahtumia ja asioita?

Ilkan lukijana L. Aarno Laitila on huolestunut erityisesti Ilkan henkisestä ja aatteellisesta tilasta.

Lehdistö on neljäs valtiomahti-vanha väite, joka sijoittuu aikaan paremmin kun sana "lehdistö" korvataan sanalla "tiedotusvälineet". Sanonta syntyi jo kauan sitten, aikana, jolloin konsensus-sanastakaan ei ollut vielä tietoa. Väite kuvaasi sitä kuinka merkittävä rooli voi olla tiedotuksella, joka tavoittaa suuren vastaanottajajoukon.

Sosiaalidemokraattien johtohahmot, presidentti Koivisto ja pääministeri Sorsa saivat aikaan keskustelun infokratiasista, tiedotusvälineiden kriittikötömyydestä ja pinnallisesta uutisoinnista osana tarkoitushakuista vallankäyttöön pyrkivää tiedottamista. Keskustelulta tiedotusvälineet pystyivät viemään pohjan pois perustelemalla kohun em. henkilöiden omilla motiiveilla.

Syksyllä television kulttuuri-toimitus jatkoi vallankäyttöön liittyvää keskustelua pyytämällä maan johtavilta musiikkikriitikoilta kannanottoja kysymykseen "Käytetäänkö kriitikko valtaa?"

Viimeinen kulttuurin alalle liittynyt kohu syntyi pääkaupungin lehtien hyvinkin erisuuntaisista näkemyksistä teatteri ensi-illoista "Jeppe Niilonpoika" ja "Boris Godunov".

Edellä luetellut asiat saattavat vaikuttaa kaukaisilta ja irrallisilta, mutta jos otamme esiin asioiden yhteisen nimittä-

jän, tiedotusvälineiden (tai tiedottajien) vallankäytön, alamme lahestya sitä, mitä minä pyrin osoittamaan (pyrin siis avoimesti johonkin).

Vajaan vuoden pohjanmaalassa asuttuani en ole voinut välttää tiedotusmonopolin sisäiseltä käihinältä ja näin ollen aluen kaksi taistelevaa metsoa, aatteellisesti hyvin samansuuntaiset, vuorotellen toisensa oikealta ohittavat sanomalehdet ovat tulleet tutuiksi. Ilkan lukijana kannan huolta Ilkan aatteellisesta ja henkisestä tilasta.

Lehden linja näkyy monissa asioissa. Tärkeitä ovat mm. pääkirjoitukset, kolumnit, alakerta ja ne niin selkeät raamit yleisönosastokirjoituksissa. Nämä pienet ja isommat tekijät kuvaavat lehden virallista ajattelutapaa ja sitä muovaa selkeimmin päätoimittaja.

Tunnepohjaista tiedotusta

Ilkkaan liittyvät huomioni ovat kertyneet vähitellen, täysin epäsystemaattisesti. Noin puoli vuotta lehteä luettuani aloin kuitenkin ihmetellä ja miettiä lukemaani ja aiemmin lukemiani asioita. Herätteinäni toimivat Aaretin kannanotot USA:n presidentinvaaleista tiedottamiseen yleisradiossa. No siinä, että yleisradiota arvostellaan, ei ole mitään uutta. Mutta se, että kirjoittaja asettui na-

tionalismin ja reaganismin taakse hyvin voimakkaasti hämmästytti. Kammottavin asia sisäpoliittisesti reaganismissa on ollut sosiaalipolitiikka tai pitäisikö sanoa sen puuttuminen. "Heikot sortuu elon tiellä" on perin amerikkalainen filosofia ja on aina ollut, tosin pyrkimystä jonkinlaisen sosiaaliturvajärjestelmän luomiseen on ollut, mutta nyt määrärahoja on vähennetty monta kertaa varustelun hyväksi. Määrärahojen leikkaamisesta kärsivät köyhät tietenkin eniten. Samansuuntaista tiedotuspolitiikkaa lehti käytti raamittaessaan Etelä-Afrikan rotusortopoliittikkaa puolustavia ja tukevia yleisömielipiteitä.

Kuten tunnettua, maapallon köyhät ihmiset elävät suurimmaksi osaksi eteläisen pallonpuoliskon kehitysmaissa. Heidän auttamisensa on meidän hyväosaisten asia. Perustuuhan hyvinvointimme suurelta osin myös heidän pahoinvointiinsa. Tämän oivalsi jo suuri aatteen mies, pohjalainen hengen jättiläinen Santeri Alkio jättäessään henkisen testamenttinsa Maalaisliitolle: "Älkää unohtako köyhän asiaa!" Ilkka on tuon köyhän asian unohtanut ilmeisesti jo ajat sitten ja Santeri Alkio tekee haudassaan suorastaan piruetin.

Tunteisiin vetoava tiedottaminen on varma tapa saada lukijoiden ajattelua ohjattua

omien päämäärien mukaisesti. Tätä tapaa Ilkka on suosinut kertoessaan siviilipalveluun, nuorisovuoteen ja nuorisokulttuuriin sekä huumausaineongelmaan liittyvistä asioista. Mikäli lehden tavoitteena on ollut ehkäistä asiallinen keskustelu ja kuumentaa tunteita, se on siinä onnistunut.

Liittyykö em. teemoihin jotakin niin perinjuurin suhteellisen vakaata suomalaista yhteiskuntajärjestelmää ja kulttuuria uhkaavaa, että ne on kitkettävä pois. Voi olla, että proletariaatin diktatuuri ei kestä aseistakieltäytymistä, mutta entä suomalainen demokratia?

Voi olla, että nuorisosta osa jää psyykkisessä kehityksessään puberteetikriisiin eikä selviä siitä eteenpäin edes ikätovereidensa eikä populaarin nuorisokulttuurin avulla, mutta entä enemmistö?

Voi olla, että osa nuorista tulevaisuudessakin haluaa viestiä turhautumista vanhempiensa arvoihin ja maailmaatuhoavaan elämäntapaan pakenevilla huumeisiin, mutta entä enemmistö?

Johtaako kokeilu narkomaniaan vai menettääkö huume-kulttuuri merkityksensä todellista tyydytystä antamattomana?

Taide tietokanavana

Jyväskylän yliopiston rehtori Martti Takala kiinnitti lukuvuoden 1984-85 avajaispuheessaan huomiota mielipide- ja tosiasiatiedon esittämiseen. Eo. kappaleessa luetellut asiat ovat Ilkassa selvästi olleet mielipideasioita ja vahvasti tunteisiin vetoavia. Onko ehkä pääteltävä siten, että julkiset tiedotusvälineet (eihän Ilkka nyt sentään ainutlaatuinen ole) tyytyvät mielipidepohjaiseen tiedonvälitykseen, jota myös propagandaksi kutsutaan. Tosiasiatiedot (johon toki on myös syytä suhtautua kriittisesti) esim. yhteiskuntaelämän ilmiöistä tulevat tieteellisenä tietona esille vasta vuosien kuluttua. Ehkä jäljelle jää varteenotettavaksi tietokanavaksi taide, joka kaikesta subjektiivisuudesta huolimatta usein ennakoii hyvinkin todellisia tapahtumia ja asioita. Kirjallisuudessa mm. Shakespeare ja Dostojevski ennakoivat Freudia ja psykoanalyysia. Ja kukapa ei muistaisi Hynkelin hahmoa Chaplinin elokuvasta Diktaattori loistavana tulevaisuuden näkyä Hitlerin valtaapyrkimyksille.

Jos palaamme vielä alkuun, valtiomahteihin ja infokratiaan, näyttäisi siltä, että Sulo Aittoniemi olisi ainakin Hoken miehestä sopivin tutki- maan Noppa-juttua, pätevyydestä kun ei niin väliä ole.

AJATUSVIIVOJA

Mikä on taiteen ja yleensä henkisen kulttuurin arvo? Miten paljon yhteiskunnan pitäisi sitä tukea?

Eräs vastaus saatiin, kun kuvanveistäjä Jussi Koivusalo lahjoitti Seinäjoen kaupungin 25-vuotislahjaksi kaupungille 250 000 markan edestä omia veistoksiaan. Summa merkitsee kymmentä markkaa jokaista asukasta kohti.

Koivusalo pyrkii vauhdittamaan kaupungin taidekokoelmien kartuttamista. Mutta koska ojentavat yksityiset ihmiset ja liikelaitokset tukensa? Koska kaupungille lahjoitetaan muutakin kuin pelimannipatsaita, yrittäjä-jusseja tai muuta taiteellisesti vähäarvoista?

Viimeisten vuosien aikana Seinäjoen kulttuurilautakunnan alainen taideostolautakunta on säännöllisesti hankkinut taidehallin näyttelyistä töitä kokoelmiinsa. Mutta millä asiantuntemuksella teoksia valitaankaan? Taideostolautakunnan jäsenet on — tietysti — valittu poliittisin perustein. Yhtään taiteilijaa ei ole lautakunnassa. Viimeksi ostovaltaa ovat käyttäneet Riia Hakola, Touko Saari, Pentti Kallio ja Ritva Petäjä.

50-luvulla Seinäjoen kauppalajohtajan, sittemmin kaupunginjohtajan, Olavi Pihan mieltymyksen kohteena olivat T. Aittosen puuveistokset. Niinpä kuntalaisten verovaroilla on ostettu kymmeniä puuveistoksia samalta henkilöltä. Tämä ei enää ole taiteen tukemista vaan mielivaltaa. Yhteiskunnan tehtävänä on tukea sellaista taidetta, joka ei saa toritaulujen tavoin suuren yleisön suosiota.

Suuret päätökset kaupunginhallitus tekee toki edelleen taideostolautakuntaa kuulematta. Niin päätettiin 50 000 markan tuesta Pelimannipatsaaseen. Niin hankittiin Etelä-Pohjan-

maan Keskussairaalan veistos ja Rautatielaispatsas.

Nyt on viimeinkin vuorossa rauhanpatsaan hankkiminen. Vuosien ajan hanketta on sinnikkäästi valmistellut patsastoimikunta, joka ennen joulua ehdotti, että perustettaisiin asiantuntijatoimikunta suunnittelemaan rauhanpatsaan veistokilpailun toteuttamista. Kaupunginhallitus suuressa viisauudessaan päätti, että maallikoiden muodostama patsastoimikunta saa valita ne taiteilijat, joita kilpailuun kutsutaan.

Kuvanveistäjä Jussi Koivusalo ehdotti lahjoituksensa yhteydessä, että taidemuseon kokoelmien keräämiseksi perustettaisiin kannatusyhdistys Seinäjoelle. Rahankeräys pystyy tasokkaiden taideteosten hankkimiseksi Seinäjoelle.

Asia on kannatettava. Mutta sen jälkeen mitään ei ole tapahtunut. Horisontissa kajastaa aluetaidemuseon saaminen Seinäjoelle. Mutta kuka pistäisi toimeksi?

Vuoden kulttuuriteoksi valittiin alueradion yleisöäänestyksessä Veltto Virtasen valitseminen läänintaiteilijaksi Vaasan

lääniniin. Taidetoimikunta ansaitsee hatunnoston. Mutta Vaasan läänin taidetoimikunnan edistyksellisyttä osoittaa toinenkin päätös. Uudeksi läänintaiteilijaksi valittiin maisema-arkkitehti Jorma Panu.

Maisema-arkkitehtiä tämä maakunta totisesti kaipaa. Vanhojen kaksifooninkisten muodostamat kylänraitit ovat häviämässä. Nykyisin pelloille kasvaneet epämuotoiset ja epämääräisen väriset taloryhmit ovat surullinen näky. Pohjalaisen maiseman kauniit perinteet ollaan tuhoamassa makusokeudella. Tarvitaan makulääkärää, joka parantaisi kaihin nykyisten pohjalaisten silmistä.

Jorma Panun valinta maisema-arkkitehtuurin läänintaiteilijaksi on laatuaan ensimmäinen. Vaikka maisema-arkkitehtiä vakanssia kaivataan monessa muussakin maakunnassa, on nimenomaan etelä-pohjalainen kulttuurimaisema niin arka, lakeus niin helposti haavoittuva, että sen säilyttämisessä tarvitaan erityistä huolenpitoa. Olisi aihetta taas keran ottaa oppia esi-isiltä, jotka ovat lakeuden raivanneet ja siihen asettuneet taloksi.

Jussi Koivusalon patsaslahjoitus Seinäjoen kaupungille.

Kulttuurinäkökulma

Sen porukan elämänfilosofiasta minulla ei ole varmaa selkoa. Maantien toiselta puolelta pajupuskasta niitä pöhähtää kokonainen parvi. Nuoria ja vanhoja, enimmäkseen ihmisiä, joilla ei ole mitään ikää, ei olemuksessaan eikä kasvoissaan. Vain pitkiä päiviä elää puolitodellisuuden hallusinaatioissa ja muokata filosofiaansa.

Ulkonainen minäni nyrpittää nenäänsä niiden hajulle, sulkee korvansa niiden raaoilta ääniltä, välttää katsomasta niiden turpeita, sientyneitä naamoja.

Ne kaatavat kurkunkoskesta alas mitä tahansa, kunhan se tuo mukanaan hallusinaatioiden utukuvat ja tekee Pirjosta kauniin naisen.

Eivät ne minun elämäni tunkeudu, ne ovat jo kuluttaneet agressionsa loppuun, epätoivoa ne tuijottavat näkemättömin silmin kuin sateessa haalunutta ja auringon kuivatamaa lehmänpaskaa, sekin on niille yhdentekävä.

En minä enää tiedä niiden juomakulttuurista. Ennen oli rapakalja ja täystuho, pulinkiruamaisen rituaali, jossa lakka tarttui suolaan tai valutettiin talvella rautakankeen kiinni ja SE jäi jäljelle.

Kovin vähän minä niistä tiedän. Kovin erilaisia kehiä elä-

mät kulkevat siinä rinnakkain. Hallusinaatioistaan huolimatta ne ovat realistisesti katsoneet totuutta silmiin, hyväksyneet sen, pehmenneet sen alle. Minä olen sen verran kylmä ja kova, että jatkuvasti taistelen tuulimyllyjä vastaan utopian puolesta, minä, samalla lailla mahdollisuuteni menettävät.

Eikä siinä kaikki. Toivoinko sanomalleni kuulijaa, halusinko näyttää vaihtoehtoni itseni kautta? Siellä pajupuskassa minulla on katsojia ja kuulijoita. Suoranaisen hartauden vallassa ne seuraavat, kun harjoittelen voimisteluoohjelmaa puutarhassa. Päivien perästä puskasta kohoaa kaksi päätä, ja nöyrä ääni tiedustelee: Rouva, vieläkö baletti jatkuu?

Siinä sitä on, pohjatonta janoa ja nälkää, ihmisiä, jotka ottavat kiitollisina vastaan vaatimattomankin luovan työn, salaa pajupuskan oksien suojasta. Niille ei tarvitse kulttuuria tuputtaa, rakentaa järjestelmiä. Kunhan joku murunkin antaisi.

Kulttuurin kuluttajia ne eivät ole. Rahaa kulttuurikuppikuntien ylläpitoon niiltä ei saa, ja sen tähden niitä ei näe paikoissa, joissa kulttuuria esitetään velvollisuudesta seuraamaan tulleille.

Kaarina Toijanniemi

KUVAKATSAUS KEVÄT -85

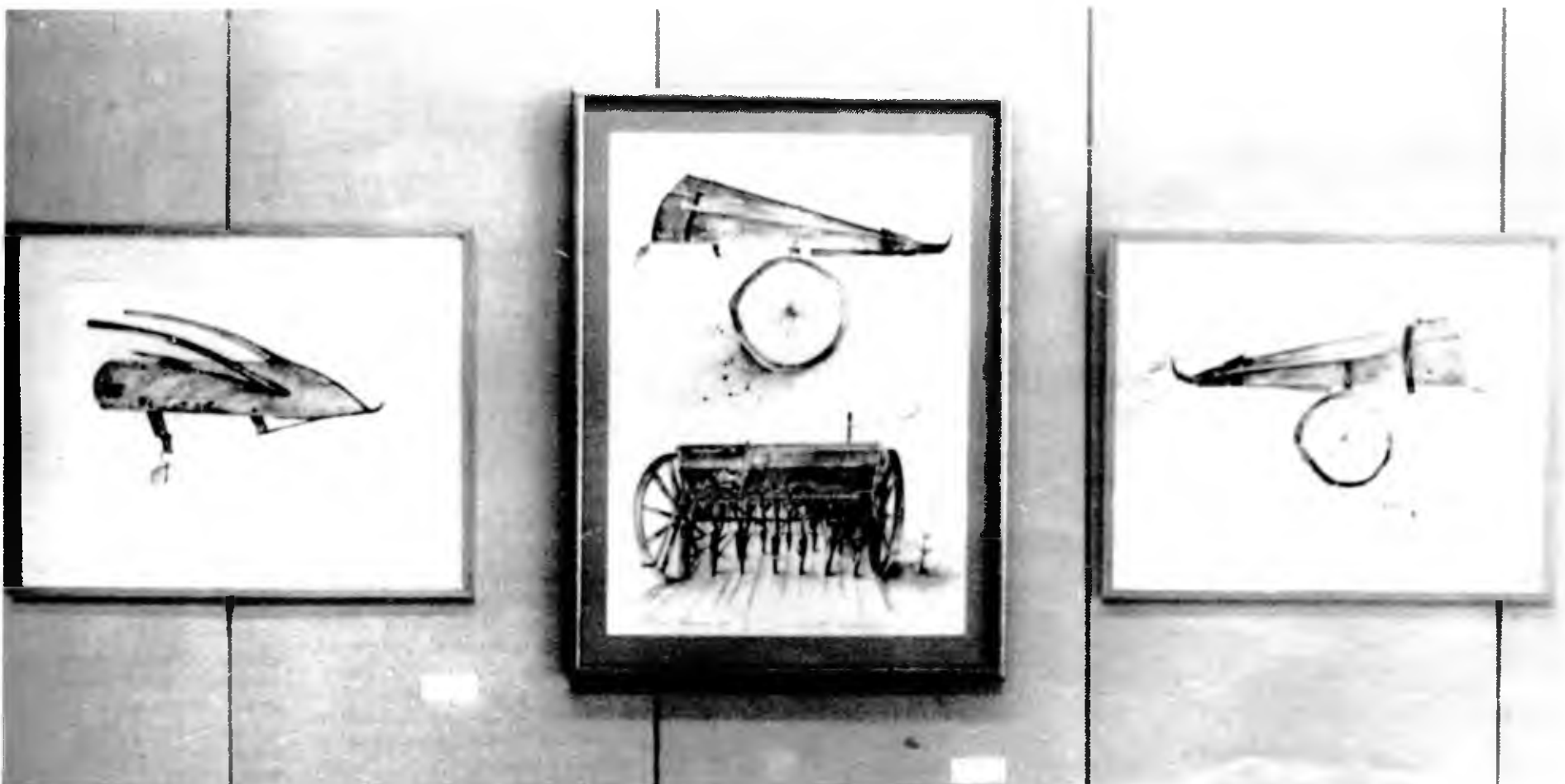
SASKIAT, VAASA

1. Pekka Luhta

2. Juha Tammanpää

3. Erkki Alakoski

**SEPPO J. TANNINEN
HEIKKI MÄKI-TUURI
KOKKOLA—TAMPERE**

Ikkunanpesijöitä Zagorskissa.

Heikki Mäki-Tuuri

Maailman synty ja Väinämöinen
kylvää kasken.

Autumn light: Morning, day, night.

Seppo J. Tanninen

**SEINÄJOKI-JUGEND
JATKUVA NÄYTTELY**

**KAUHAJÄRVEN
RANNOILTA**

*Kauhajärven rannoilta
Maksamaan rantahan
kanootilla melottihin.
Kaunis on Kyrönjoki kesäiseen aikaan
vaikka kosket vähän pelottikin.
Kyrönjoen kosket ne väkevinä eli
Kuohut kasteli miesten paitaa.*

*Kyrönjoen rannoilla tuhannet on talot
joissa elämä on onnellista
Rantojen rehevät maisemat huokuvat
tunnelmaa romanttista
Jyllinkosken poika on renkipoika
joka lopun tekee tunnelmista*

*Kyrönjoen koskille kahleita taotahan
tuulet ne vapaina kulkee.
Elintason eduksi eduskuntaväki
joen tuholta silmänsä sulkee
on myöhäistä silloin kun rantojen vihreyden,
renkipoika allensa polkee,*

*Kalliin hinnan jokivarren kansa
saa tippavoimaloista antaa.
Raha vain kulkee taskusta toiseen
ja joki elohopeaan kantaa
Miksi Kyrönjokivarren ihmisten elämän
saa renkipoika raiteiltaan suistaa.*

*Elintason rattaisiin ihmiset sortuvat
näilläkin lakeuksilla
Pohjanmaan joet kun viemareiksi muuttuvat
sadoilla miljoonilla
Renkipojan taskussa kilisevät markat
meiltä kalasoppa pöydästä puuttuu.*

*Jää ihmisten saappaista luontohon jäljet
joita rahalla ei voi peittää
mukava on isännän ja renkipoijan
sähköllä perunoita keittää
tämän poijan laulut loppuivat tähän
täytyy Kyrönmaille hyvästit heittää.*

''PAMPAS JA PESÄPALLO''

Yleensä Seinäjoen kaupunki on suhtautunut nihkeän varovaisesti kulttuurihankkeiden tukemiseen. Esimerkiksi Provinssi-rock on joutunut vuosikausia toimimaan taloudellisessa epävarmuudessa. Kaupungin tuki Kemulle on ollut samaa luokkaa, kuin Provinssi-rockin ajan leirintämaksutulot kaupungille.

Nyt kaupunki on kääntänyt kelkkansa täysin. Tangomarkkinoiden tukemiseen lähdettiin ainutlaatuisen tarkokkaasti. Kun Ilmajoen Musiikkijuhlien ja Seinäjoen napamiehet tapasivat Helsingin junassa, tehtiin alustava sopimus tangomarkkinoiden tukemisesta.

Seinäjoen kaupunginhallitus päätti ehdottaa Tangomusiikin ystäville 30000 markan avustusta ja 30000 markan tappiotakuuta ennen kuin koko yhdistystä oli perustettu! Yleensä hän kaupungin avustuksen saamisen edellytyksenä on sentään ollut jonkinlainen toimintasuunnitelma ja talousarvio.

Kaupunginvaltuustonkin jäsenet osoittautuivat innokkaiksi tangoajiksi. Joukosta löytyi vain kolme epäilevää Tuomasta. Tangomusiikin ystävät saivat avustuksensa. Lisäksi jokainen seinäjokelainen nyt kuuluu Tangomusiikin ystäviin, sillä kaupunki päätti liittyä yhdistykseen yhteisöjäseneksi. Ripeää toimintaa!

Ilmajoki on kahden pankkipuolueen vanha suomalainen maalaiskunta. Se on myös Musiikkijuhlien isäntä kunta. Ilmajoki on tunnettu suomalaisen ''kansanoopperoiden'' esityspaikka. Muutamilla ilmajokelaisilla on hyvät suhteet televisio-ohjelmia ja mainoksia tekevään MTV-yhtiöön. Ilmajoen Musiikkijuhlilla ja MTV:llä on suunnitelmia pitkälle tulevaisuuteen. Toinen pankkipuolue ei hyväksy Ilmajoen Musiikkijuhlia eikä myöskään Musiikkijuhlien suunnitelmia järjestää yhdessä MTV:n kanssa ''tangomarkkinat''.

Seinäjoki on kaupunki, joka lohkaistiin joskus kauan sitten Ilmajoen emäkunnasta. Seinäjoki on rakennettu suolle, mutta siitä huolimatta kaupunki on kasvanut nopeasti. Liian nopeasti, sanoo joku. Kasvuvauhti on hidastunut parin vuoden aikana.

Seinäjoki on merkonomien kaupunki ja niin ajatellaan myös kaupungin johdossa. Seinäjoen kaupungin johtoklikki haluaa kaupungille peeärrää muodossa jos toisessa. 25 -vuotisjuhla oli pelkkä PR-show, eikä mikään muu. Muissa juhla kaupungeissa ei neljännesvuosisataa juhlittu.

Seinäjoki järjestää yhdessä MTV:n, Ilmajoen Musiikkijuhlien ja Seinäjoen Mailajussit -palloseuran kanssa ''tangomarkkinat'', koska MTV:n miehet ovat luvanneet ilmajokelaisille paljon peeärrää ennen ja jälkeen markkinoiden. Oikein televisiossa. Klikkiä ei tarvinnut kauaa kosiskella ''tangomarkkinoiden'' yhdeksi järjestäjäksi.

Ilmeisesti pesäpallo on vanha argentiinalainen kansanpeli, kun joko-joko -seura Maila-Jussit innostui asiasta nukuttuaan yön yli. Vai kiinnostaako ''firmaa'' sittenkin jokin muu. ''Jussihorisontissa on perhe''. Niin ja Horizon -merkkinen auto. Ja Sorsanpesä. Ja PPTH. Ja Karhu. Ja tango. Kyllä se siihen sopii.

Olemme saaneet yllättävän kulttuuriperheen. Ilmajoki, Seinäjoki ja Maila-Jussit. ''Tangohorisontissa on raha.''

PUNNERRUSTA JA JOTUNIA

Aloitin dramaturgiksi opettelemisen viime syksynä. Jos ei muita ansioita minussa olisikaan, niin ainakin taipumus inttämään. Pyrin kouluun 4 kertaa. Toissa keväänä, pudottuani kisoista, kääntäjä-ilmio Lauri Sipari katsoi minua satavuotiaan vihikoiran silmillään eikä sanonut juuri mitään. Se minkä sanoi ei juuri innostanut uusiin nöyryytyksiin. Vuotta myöhemmin olin koulun oppilas.

Koulun alkaminen merkitsi sopeutumista järjettömyyksiin ja kohtuuttomuuksiin. Työmäärä oli heti alkuun musertava, varsinkin kun itsekritiikki pakotti tuhraamaan jokaisen työn kanssa aamunousuun saakka. Sovitin Jotunin Tohvelisankarin rouvaa. Se täytyi saada monistettua sunnuntai-aamuun mennessä, joten sinä viikonloppuna tajuntani täyttyi Jotunin repliikeistä. Kun en enää osunut näppäimiin, ryhtyi tyttöystäväni kirjoittamaan sanelusta. En tänä päivänäkään tiedä olenko sanellut omi nihoureitani vai Jotunia. Iltapäivällä nukahdin saunan lauteille. Näin itseni esittämässä itse Tohvelisankaria, Aadolfia, hirvittävällä tempolla ja alasti. Sovitustani ei ikinä esitetty kokonaisuudessaan, vaan ohjaaja käytti omaansa. Minun kannaltani oleellista oli kuitenkin se, että sain työn tehtyä. Tietysti vitutti.

Jussi Parviaisen kohua herättänyt psykofyysinen valmennus ei ollut minulle fyysisesti mikään ratkaiseva elämän muutos. Se merkitsi kahden tunnin päivittäistä leuanvetoa, punnerrusta, hyppäämistä ja kinkkaamista. Armeijassa juoksin itselleni loman Cooperin testissä. Koulupoikana nostin penkiltä 92,5 kiloa. Tämä kilvoittelija heräsi henkiin. Sen sijaan yliopisto-aikojen rakkain harraste, pitkä ja syvälinen juopumus, joutui väistymään. Krapulalle ei tahtonut löytyä aikaa. Kevään mittaan opetukseen on ilmaantunut tervetulleita välipäiviä. Olen ottanut takaisin menetettyjä kännejä.

Koulussa ei juuri puhuta taiteesta. Ravintola Iso-Ankkurissa kyllä. Eräs nainen oli tullut sinne varta vasten juomaan Tom Collinseja ja puhumaan taiteesta. Taiteessa on särö, hän ilmoitti ja muljautti silmiään. Hänellä oli mustat sarvisankasilmälasiset, joissa roikkui niinkään musta varmuusnauha leuan alla. Kätevät, jos sukeltaa pää edellä lumihankeen.

Arkipäivän opiskelu ei ole tunteetonta painostusta ja räähkäämistä. Outi Nyttäjä, dramaturgian lehtori ja äitimme, suutelee ja halailee estottomasti oppilaitaan. Nuppuseni, hän sanoo tavatessamme aamulla ja on käsittämättömän ilahtunut siitä, että olen taas kerran tullut kouluun. Outilla on huono näkö, joten hän tu-

Vas. Michael Barán, Jukka Mäkinen, kellokaula Anniina Paasonen ja Laura Ruuhonen, Jukan pienoiskuunnelmaa Rouva Jotuni nauhoitetaan.

lee ihan lähelle katsomaan ilmettäni. Ammattilaisena Outi Nyttäjä on ylivoimaisen tarkka. Hän saattaa kävellä päin lasiovea rannan päivän jälkeen, mutta häneltä ei jää huomaamatta näyttelijän sormien asento.

Ikuinen epävarmuus omasta osaamisesta aiheuttaa stressin. Kiihtosta ei osaa laskea itselleen kuuluvaksi, koska työssä ovat muut neuvoneet ja opastaneet. Epaonnistuminen johtuu omasta kyvyttömyydestä: todellinen karva paljastui. Öisin hikoilee, on itkuisen kyvytön olo kun ei osaa. Pelkää paljastuvansa tuhertelijaksi, näkee tulevaisuudessa itsensä kunnallisena taide-ihmisenä järjestellessä teatteriretkiä ja teemapäiviä. Näkee itsensä Turkan tuomitavana. Turkka on ajanut Renaultillaan yöllä vanhempieni kotiin Munkkiniemeen. Hän on poikansa avustamana murtautunut sisään. Äiti ja isä heräävät siihen, että Turkka mäiskii heitä päähän paperirullalla: vastakirjoittamani näytelmä. — Kattokaa ny mihin se teirän isopäinen poikanne pystyy. Kaikki mitä se kirjoittaa on tyhää ja mitätöntä. Turkka katsoo likinäköistä isääni kuin iskuvalmis kobra. — Eksää käsitä, että sun täytyy se tappaa?

Antti Hietala

Anniina Paasonen ja Laura Ruuhonen. Tytöt eivät tahdo pysyä tallukkaissaan päästyään YLE:n labyrinteista.

HUUDAN JA KYSYN

herra minun jumalani
näkyttömiä kasvojesi edessä
kipuaa katseeni pilvien taakse
etsin sinua auringon valosta
ja ukkosen jylinästä

äitini pelkäsi vihasi polttavaa voimaa
isäni kumarsi ja veisasi ylistysvirttä

oman elämäni hämärässä viipyy epäilevä kysymys
oletko alttarilla kun viiniä jaetaan
oletko pastorin mukana saarnatuolissa
kuuletko urkujen musiikin
ja näetkö kolikkoni haavin pohjalla

minusta ei ole tähän piiloleikkiin
en taivu kaskijän rukoukseen
haluan tarttua kiinni
ja tuntee läheisyytesi
XXX

miksi he rientävät ikoniensa ääreen
vaikka näen katseesi kaupungin valoissa
he jättävät minut yksin
vaikka huudan ja kysyn
miksi
miksi

pyhimysten kultainen hohde sammuu
ja ehtoollinen käy mauttomaksi
viininmaistaja ei henkeäsi kahlitse
eikä kasvojesi lämpö tartu kuvan kiiltopintaan

ikuisuuden suuri herra
nöyremmäksi en enää osaa tulla
vain kadun koirat ovat ystäviäni
pienemmäksi en voi kayda
olen pölyhiukkasen kokoinen
etäämmäksi en halua harhailla
sillä kaikki ovet jo kävin
mutta ne sulkeutuivat edessäni

jokaisella portilla kuulin sanat
ei tänne
ei tänne

tämä leiri ei ole sinua varten
et ole uudestisyntynyt
et ole uskossa

et ole kristitty
et ole. . .
mene matkoihisi saastuttamasta jumalaista kosmosta

en löytänyt valtiasta
en taivaan ja maan herraa
en avaruudesta enkä merestä
et vastannut huutooni
vastaajat torjuivat minut
ja menivät temppelieihinsä

tänään istun
ja itken
ja huudan
ja kysyn

tyhjänä
ja nöyränä
ja ruoskittuna
kuka olen ja missä

olenko tällä planeetalla väärään aikaan
etsinkö ylhäältä kun olet alhaalla
haenko suurta kun olet pieni
näenkö vihaajan ja rankaisijan
kun olet hyvä ja lempeä

pitäisikö minun kuunnella ääntä
joka kuiskaa eikä jylise
sinäkö kehoitat jättämään kuvapaadet
ja kulkemaan temppelin porttien ohi
kutsutko kaikkeuden valoristeykseen
ja ikuisen virran souutuun
sanotko näkyttömäksi pyhäkköä jota etsin

oletko hento ääni minua neuvomassa
jätä

mene
päästä
auta
vapauta
rakasta

oletko se pieni herra
joka asuit minussa jo tuhansia vuosia
minun mitättömässä mieleni kamarissa

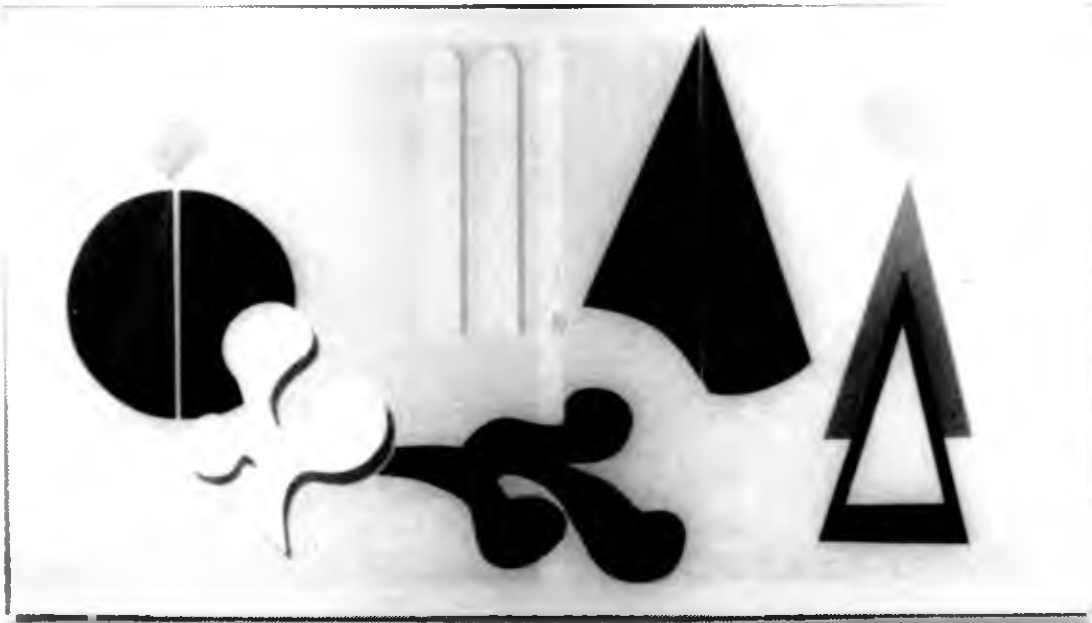
Juhani Heinola

LEMPEÄ JA VAHVA —

JANNE KANTOKORVEN TAULUJA KATSOMASSA

Helmikuun alun lauantai. Hyvä päivä. Kylmä pohjoinen liehtoo 20 asteen pakkasessa, mutta nyt siihen alkaa olla jo tottunut. Mikään muu ei tämän vuoden sydäntalvessa ole mahdollista. Lojun aamupäivällä Jannen ja Voden entisen oppilaan luona Alavudella vaahtokylvyssä. Oma saunaa olisi pitänyt lämmittää koko päivä, nyt vuodatan ankaraa ylistystä sivilisaation suurimmalle keksinnölle, kylpyammeelle, ja laulan epävireisesti La Donna e mobile. Olen liikkeessä.

Saimme kutsukortin Jannen ja Voden 100-vuotisnäyttelyyn. Isäntämme, siis se joka omistaa tai paremminkin vuokraa, kylpyammetta, vihjaa, että Alavuden Ammattikoulu on valmistanut kaikenlaista purtavaa avajaisiin. Isännän vaimo silittää paitaa, ensimmäistä kertaa moneen vuoteen. Valmista tuli.

Todellisuudesta voidaan väittää niin paljon. Jotkut pitävät tärkeänä vieraannuttua, keksiä efektejä, jotka saavat intohimoisimman katsojan kääntämään katseensa pois, jotkut taas haluavat repäistä ja kerralla, saavat kylmäkiskoisimmat inhoamaan koko taiteeksi kutsuttavaa maailmaa. Heijastuksia todellisuudesta. Paperileikkauksetkin näyttävät pinnalta. Voi juuri ja juuri aavistaa saksien repäisyn, kun pinta vaihtuu toiseen. Mutta värit lomittuvat niin, että ornamenttikin tuntuu tarkoittavan jotain.

Merkitykset pakenevat. Janne tekee merkkikieltä: arabialainen Ford-auton mainos, mitä se meille sanoo? Kuriositeetti? Ehkä kuitenkin enemmän juuri sillä tavoin kuin leikki on enemmän.

P—H Nordgren puhui taannoin Lakeuden Kutsussa ohjelmamusiikista, miten hän haluaa, että hänen musiikkinsa takana on sanoma, ei pelkkää abstraktia soinnutusta. Mietin Jannen kuvia, eritoten isojen maalauksia. Miksi kasvien keinumta tuntuu epätodelliselta?

Haluanko minä siis maalauksiin ohjelmamusiikkia, helposti sulavia elämänohjeita,

filosofiaa, väittelyä tulevaisuuden suunnasta? Yleisiä keskustelunaiheita?

Kenties. Taide on kuitenkin tehty nautittavaksi. Silti, minusta tuntuu siltä, että Janne voisi hyvinkin puhua kasvien ja vaaleanpunaisen planeetan kautta siitä, miten meidän oma luontomme alkaa olla menetetty. Hän voisi. En halua vaatia, että hän sen tekisi, koska haluaisin näitä tauluja mieluusti omaan työhuoneeseeni, sitten kun rikastun ja sellaisen saan. Ne rauhoittavat. Niitä katsellessa voi rauhallisesti nukahtaa, eikä näe painajaisia. Panenko minä päätä pensaaseen, vai olenko jo kyllästynyt kaikkiin tuhoutopioihin, joita tunkee tajuntaan tiedotusvälineistä?

Nämä ovat ikuisuuskysemyksiä ja pyydän etukäteen Jannelta anteeksi, että tulen niitä esittäneeksi. Mutta taiteilija itse, tämä 50-vuotias nainen, on lempeä ihminen. Tiedän ettei taiteilijaa ja hänen töitään saa rinnastaa noin suoraan. Siinä voi tulla huti.

Väliäkö hällä. Toivotan avioparille hyvää toista 100 vuotta ja työn iloa.

Marjatta Ripsaluoma

Seinäjoen pizzeriasta Taidehalliin. Epämääräinen taiteilijaseurue on pihalla tunkemassa itseään taksiin, matkalla L'artisteen. Pelästyn autojen määrää, noinkohan tuonne uskaltaa tavallisissa arkivetimissä?

Alussa tuntuukin juhlalliselta. Viimeiset viulun säveleet häipyvät puheensorinaan, ihmiset alkavat liikehtiä. Janne ja Vode ovat koko ajan ympäröityjä. Myöhemmin Vode käskää minun haastatella, mitä siltä pitäisi kysyä, en minä tullut haastattelemaan. Se ottaa hartioista kiinni ja kurkkaa minun muistilappuihini. Lyö pyllylle ja juoksee tiehensä.

Naistaiteilija?

Tästä olisi ehkä ihan turha löpistä edelleen. Mutta Jannesta ja Vodesta tykkäävät monet ihmiset. Eivät nämä kaikki ole täällä viran puolesta. Minä olen iloinen siitä että Jannesta ja Vodesta tykätään, koska he ovat iloisia ja elämänmyönteisiä ihmisiä. Taiteilijoiden kansa on helppo olla.

Olen nähnyt joitakin Jannen töitä aiemmin, mutta yhteisnäyttelyissä ainoastaan. Ne ovat tuntuneet jotenkin hennoilta, olen jopa huitaissut menemään niiden ohi: naistaiteilija.

Nyt kiinnostun niistä. Ihmiset käyvät häiritsemässä minua puhumalla tyhjää niiden edessä, mutta merkintöjä syntyy kiivaassa tahdissa. Leo käy kysymässä minulta että mitä, minä käsken sen katsoa Voden töitä enemmän sillä silmällä.

Hyvä on, hän vilkuttaa silmää, tehdään sitten sukupuolijako. Minä räpyttelen ison vaaleanpunaisen Jannen työn ääressä. Sukupuolijako? Pitäisikö minun hyväksyä se?

Sillä tämä on nyt klisheetä jos mikä. Maalaukset ovat suuria, miellyn erityisesti perähuoneeseen, jossa on maisema ja keiuvia kasveja ja musta aurinko: tuulta ja aurinkoa. Kuin kuva toisesta planeetasta. Kuvat alkavat vetää minua puoleensa ihan tosissaan. Vahvoja toisia maailmoita, aivan samoin kuin minulla, kun hajamielisyyttäni suljen korvani ja silmäni perheen meteliltä ja unohdun lukemaan muistiinpanojani, joista ehkä olisi johonkin isompaan juttuun aineista. Unia, toista selkeää todellisuutta. Eivät vaaleanpunainen ja violetti ole naisten värejä. Ne ovat tauluissa silloin, kun niitä tarvitaan.

Ja kuitenkin. Sama missä näkisin nämä työt, tiedän, että nainen on ne maalannut. Onko sillä merkitystä, on. Sillä nainen on olemassa, tämäkin taiteilija, ihmisenä, joka on erilainen kuin mies.

Lintumies Keijo pysähtyy samojen töiden ääreen kuin minäkin. Ensi näkemältä luulisi että ruohot keiuvat pinnassa, mutta Janne onkin lisännyt kompositioon välillä tummaa, aukkoja punaiseen planeettaan, josta joku muu katsoo sisään. Lintumies on laiha ja hänellä on pitkät sormet.

Arabian Ford

Matissen myöhäiset paperileikkaukset tulevat mieleen Jannen kollaaseista, etsimättä, värejä myöten. Tietty ornamentteilla leikkiminen, kuva maailman säilyttäminen muistissa, otoksia itämaisestä todellisuudesta, elävä Alavus-Arabia-akseli.

Kuvat: Keijo Nevaranta

AMATÖÖRIARVOSTELIJAN TUNNUSTUKSIA VODE KANTOKORVEN TEOSTEN ÄÄRELLÄ

Hämentynyt. Vai mitä? Ihastuksen sekaista ihmetystä? Siltä tuntui pari vuotta sitten Ähtärin Pirkanpohjan kesänäyttelyssä. Olin vaelluksellani osunut Voiton huoneeseen ja löysin itseni nilkkoja myöten kahlaamassa vanhassa köydessä (haju muistutti etäisesti ter-
vaa?). Ja sitten se... esine japanilaismaisessa pienessä kivipuutarhassa. Pilari vai mikä? Yritin keksiä assosiaatioita ja niitä tuli liikaa: salaman halkaisema puu, merieläin, raketin pää, merkki (mille?). Seisoin pitkään "Voiton huoneessa".

Myöhemmin (ehkä kun si-
doin ruuhta vanhalla puoliksi
mädäntyneellä köydellä?) tulin
ajatelleeksi, että ehkä häm-
mennyksellä ei ollutkaan mi-
tään tekemistä "Voiton huo-
neen" kanssa sinänsä. Kyse oli
Voitosta. Miten oli mahdollis-
ta, että Vode oli tuottanut sen
huoneen?

Ennen sitä kesää olin nähnyt
ehkä puoli tusinaa Voden töitä
ja luulin, että tiedän mitä odot-
taa kun näen nimen Voitto
Kantokorpi. Tiesin myös, että
Vode oli osallistunut Lehti-
mäen ympäristötaiidesymposiu-
miin. Mutta mitä minun pitäisi
päätellä tästä? Oliko yksi ainut
symposiumi saanut Voden
muuttamaan jälkensä?

Seinäjoen Taidehalli. Pyöris-
kelin Voden puolen vuosisadan
keskellä. Koska olen amatööri-

matemaatikko ja tietokonetie-
de freikki, etsin tietty ensin
varhaisimmat työt. Otan asiat
järjestyksessä. Tottakai taiteilij-
än "kehitys" on fiktiio, jonka
kriitikot ovat luoneet, raamit,
joiden sisällä voi keskustella,
mikä sinänsä on täysin merki-
tyksetöntä taiteilijalle itselleen.
Sallin sen kuitenkin itselleni.
Tässä on täydellinen aikasarja:
Voden työt vuodesta 1968 vuo-
teen 1984.

Totuus täytyy oppia monia
kertoja, muutenhan se ei olisi
totta? Totuus tässä tapaukses-
sa on, että tyylin ja jopa väli-
neen muutokset ovat ainoas-
taan pintailmiöitä taiteilijan
työssä.

Terävä hiljaisuus

Taiteilijan sisimmän näke-
myksen välähdys pysyy hänes-

sä ja tyylin muutokset ovat
vain osa prosessia, jolla hän
pyrkii tuomaan näkemyksensä
terävämmin esiin.

Eräs Voden varhaisia töitä,
"Paketti" vuodelta 1968 on jon-
tenkin hyvin häiritsevä. Se ei
ole viaton paketti. Pommi?
Työ vastapäisellä seinällä tuo
selityksen. Sen nimi on "Musta
kevät". Se tuo mieleen heti
biologi Rachael Carsonin kir-
jan "Hiljainen kevät" vuodelta
1963, jossa tiedenainen selittää
mitä hyönteis- ja kasvimyrryt
tekevät luonnon tasapainolle.
Mutta vuonna 1970, jolloin
Vode teki Mustan keväänsä,
vain hyvin harvat Suomessa
puhuivat ekologisista kysy-
myksistä. Toinen "Musta ke-
vät", veistos, on sijoitettu ti-
laan lähelle metallista "Mustaa
aurinkoa". Nurkassa samassa

huoneessa on "Ajan ham-
paat", joka näyttää lähinnä
valtavalla jyrskoneelta.
Pommi paketissa on siis tule-
vaisuus, joka saattaa tuoda (?)
meille kuolleen, myrkytetyn
planeetan. Ja samaan aikaan
"osasto B-miehet" marssii
meitä vastaan vastustamatto-
malla voimalla. (Mikä hieno
vertauskuva valettuna rau-
taan!).

Kun vaelsin kohti 80-lukua,
sama teema jatkui ja voimistui.
"Kotkan kallo" vuodelta 1983
on lähes goyamainen imago
mustasta keväästä ja se ohittaa
terävyydessään Voden aiem-
mat mustat kevät. Siinä on
hivittävää kauneutta, joka ve-
tää katsojaa puoleensa ja sa-
malla inhottaa.

Vode vaihtaa tasoa hyvin
huomaamattomasti kun hänen

puoli vuosisataansa lähestyy.
Hänestä tulee samalla peh-
meämpi ja terävämpi. Paketti-
pommi tikittää edelleen vuon-
na 1985, mutta ääni on sovitet-
tu luonnon pelon ja alamaisuus-
den alle. Ei ole kiirettä, ei pa-
niikkia. Hän tekee sivuhyppyjä:
80-luvun piirrosten kennostot.
Hän pysähtelee ja ihailee pinto-
ja: valoa.

Etsin turhaan muutosta,
äkillistä läpimurtoa Lehtimä-
ki-symposiumin vuoksi. Uskon
etta Vode toi enemmän sympo-
siumiin kuin mitä se antoi hä-
nelle. Hän pyytää meitä seiso-
maan hiljaa luonnon edessä ja
tässä mielessä Vode on aina ol-
lut ympäristötaiteilija.

Leo Ackley

MITÄ ON MAISEMA-ARKKITEHTUURI!

Leo Lehdistö kysyi viikonlopputelevisiossa, pyrkiikö maisema-arkkitehti säilyttämään vai parantamaan Luojan jo luomaa maisemaa? Vastasin tähän, että sekä — että. Maisema-arkkitehti joutuu sovittamaan luonnon ja ihmisen toiminnat toisiinsa niin, että siitä on hyötyä molemmille. Maisema-arkkitehti joutuu toisaalta säilyttämään luontoa ihmisen toiminnolta ja toisaalta parantamaan luontosuhteita niin, että ne paremmin kestäisivät ihmisen toimintoja, joista seuraa esimerkiksi saasteita. Nyt lisäksi tähän selvitykseen vielä sen, että käytännössä tämä tarkoittaa lähinnä rakentamisen ohjausta.

Maisema-arkkitehti sijoittaa eri kaavatasoilla rakentamisen niin, että se kaikkein vähiten rikkoo maiseman ekologista tilaa. Hän pyrkii näin siis säilyttämään maiseman perustekijät toimintakykyisinä ja jättää rakentamisen ulkopuolelle rakentamista heikoimmin kestävät osat maisemarakenteesta. Tällaisia ovat esim. Etelä-Pohjanmaan olosuhteissa kaikkein karuimmat ja huuhtoutuneimmat vedenjakajat.

(Suomenselällä maisemarakenne on toinen, siellä parhaiten rakentamista sietävät maiseman osat ovat ravinteikkaat ja rehevät mäkien lakiosat.) Hyvin heikosti rakentamista sietävät myöskin maiseman toinen äärilaita eli kosteikot, rantavyöhykkeet ja savikot.

Välivyöhyke; kuten metsänrannat, kivikkorinteet, hieta- ja hietat jne. sietävät rakentamista sillä tavalla parhaiten, että maiseman kokonaisrakenteen ja kykyä tuottaa tervettä ympäristöä ei lopullisesti tuhoudu, vaan maisema vielä pystyy uusiutumaan ja eheytyään. Toisaalta koskematon luonto täytyy valmentaa ja siten muuttaa paremmin rakentamisen haittoja sietäväksi.

Esimerkiksi rakentamisen yhteydessä aina joudutaan kasvillisuuden aiheuttamaan jonkinasteisia aukkoja, talojen alle, teiden alle jne. Luonnollisessa rinnemetsässä näitä ei ole, tai jos on sen muodostavat avokalliot tai kosteikkopainanteet, joita taas ei saa rakentamisen piiriin ottaa. Ne täytyy tontillakin säilyttää rakentamattomina tontinosina, luonnontilassa mieluiten. Syntyvien uusien aukkojen vuoksi täytyy kasvillisuuden luoda uudet reunavyöhykkeet, jotta jäljelle jäävä kasvillisuus sietäisi tulevat muutokset.

Ihmisen toiminnosta ja luonnosta yhteensovitettuna voi todellakin muodostua eräänlainen loiskasvi-isäntäkasvisymbioosi, jossa luonto eli maisemarakenne toimii isäntäkasvina ja ihmisen yhdyskunta loiskasvina. Molemmat voivat hyödyntää ja monipuolistaa toisiaan. Perinteisen rakentamisen aikana, ennen ruutukaavoja ja teknisiä kaavoja, näitä orgaanisia miljöötyyppisiä muodostui. Meidänkin argarisina säilyneet kylämme ovat kaikki tällaisia orgaanisia miljöötyyppisiä luonteeltaan. Kylien rakentaminen noudattaa maaston muotoja, rinteiden kaltevuuksia ja mittasuhteita. Kylän rakennustenkin hierarkia syntyy maisemarakenteen hierarkian pohjalta.

Tiestökin noudattaa maaston muotoja ja maalajisuhteiden ja maisematilojen rajoja.

Myöhemmin kausina on ajoittain esiintynyt pyrkimyksiä orgaanisempaan rakentamistapaan mm. kansallisromantiikan huvilarakennukset ja taiteilija-ateljeet on sijoitettu orgaaniseen tapaan. Silloin vain hakeuduttiin metsäluontoon, erämaahan jylhiin maisemiin.

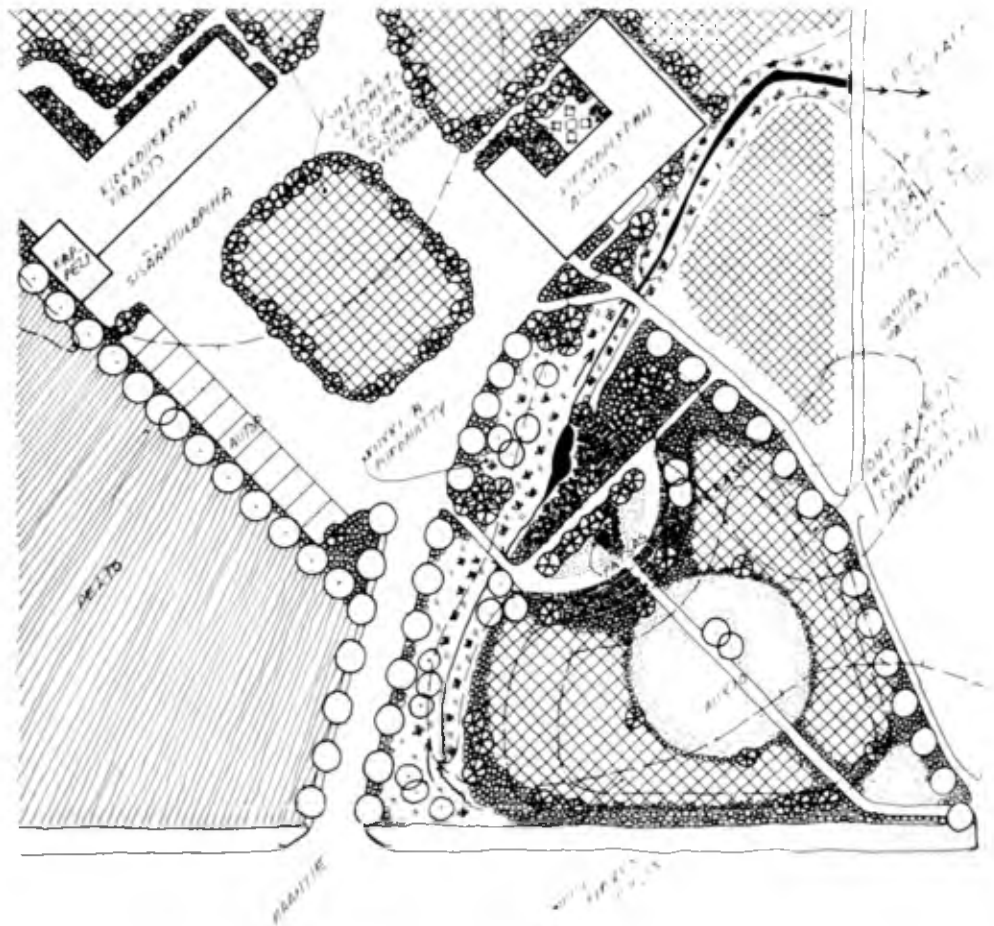
Nykyisin on taas onneksi pyrkimyksiä tähän suuntaan olemassa, tulossa olevat jälkiteolliset ekokylät ovat uudestaan herättämässä henkiin orgaanista miljöömuodostusta. Maisema-arkkitehdit ovat siihen aina pyrkineet, mutta yleiset asenteet eivät ole vielä kovin paljon antaneet mahdollisuuksia heidän edustamilleen pehmeille arvoille teknisten rinteiden tai niiden sijaan. Kevyt ja joustava yhdyskuntarakenteen, joka sitoutuu orgaanisesti maisemarakenteeseen on kuitenkin täysin mahdollinen ja ehkä ainut järkevä tulevaisuuden yhdyskuntamuoto silloin kun halutaan elää terveessä ympäristössä.

Ympäristön muuttamisen ekologiaa

Voidaan siis esittää seuraavanlainen määritelmä:

Maisema-arkkitehtuurilla ymmärretään ympäristön muutostapahtumien ohjausta ja hallintaa, joka perustuu erityisesti ekologiseen tietämykseen sekä maisemarakenteen, -talouden ja -historian tiedostamiseen. Keskeistä siinä on ihmisen tarpeista lähtevä luonnonolosuhteiden sekä alueellisten ja paikallisten ominaispiirteiden huomioonottaminen ja hyväksikäyttö, maisemavaurioiden korjaaminen sekä maan kasvillisuuden ja tuottokyvyn turvaaminen rakentamistoimenpiteiden ja maankäyttömuotojen muuttuessa. (TKK, A-osasto, maisemasuunnittelu, Lapua — jokirantoihin liittyvien julkisten puistojen yleissuunnitelma 1981 s. 3).

Vielä kerran omin sanoin: maisema-arkkitehti siis yhdistää ekologisen luonnontiedon ja teknisen tiedon pohjalta maisemarakenteen ja ihmisen kulttuurirakenteen toisiinsa taiteellisesti mahdollisimman korkeatasoiseksi, ekologisesti tuottavaksi ja ihmiselle toiminnallisesti käyttökelpoiseksi,

muutokset ennakoivaksi, luovaksi suunnitelmaksi.

Toteutuuko tämä ihanne määritelmä koskaan, se on sitten jo eri asia. Hyvin vähän on toistaiseksi maisema-arkkitehdin ammattitaitoa pyritty käyttämään hyväksi yhdyskuntien suunnittelussa. Pätee erityisesti täällä lakeuksilla. On Etelä-Pohjanmaa joitakin mahdollisuuksia tarjonnut, mm. Vaasan kaupunki.

Kaupunki pestasi konsulttiseen maisema-arkkitehdin ja erikseen kaavoittajan ja lopputuloksena on Gerbyn alueen luonnoläheinen kaava ja sille maisemanhoitosuunnitelma ja tontinkäsittelyohjeet. Kaavalla on maiseman perustekijät pystytty turvaamaan, se on tietysti pääasia. Mutta yksittäisten rakentajien ohjaamiseen eivät ohjeet riitä, siinä kaupungin keinot ontuvat pahasti.

Toisaalta tähän mennessä on jo selvinnyt, että osa rakentajista ottaa ohjeet kuin luonnostaan huomioon, mutta sitten on joukossa niitä, jotka rakentavat ammattimaisesti, mutta väläpitämättömästi, joista herkkyyttä ja hellävaraisuutta alkuperäisen luonnon käsittelyssä puuttuu täysin. Näitä esiintyy erityisesti rakennusfirmojen rahakkaassa joukossa. Näille pitäisi olla maisema-arkkitehti jatkossa jokaisen puun ja kiven takana sanomassa kuinka pitää liikkua ja tehdä. Missähän ne herkkät ja ymmärtävät kaivinkone- ja moottorisahataiteilijat oikein viiptyvät?

Suunnitelma seurakunnan uudeksi kirkkopuistoksi ei toteutunut oikeastaan miltään osin. Puiston alkupäähän kasattiin pieni, alueelle vieras kivikasa, puropainanne kukkivine rantaniittyineen täytettiin, patsaan paikalle tuotiin hengenvaarallinen, pyörivä häkkyrä lasten leikkivälineeksi ja metsän tilalle kylvettiin nurmikkoja joka paikkaan. Tapatumavuosi oli 1973. Olisivatkohan asenteet ympäristön laadun suhteen kymmenessä vuodessa muuttuneet? Ikäänkuin merkkejä siitä olisi aistittavissa.

Tavallisimmin maisema-arkkitehdin työ kariutuukin siihen, että toteuttajilla ei ole ammattitaitoa. "Nosturikaivinkoneenkuljettajat tietenkin", insinöörit ja rakennusfirmat eivät ole vielä tiedostaneet aakkosiaakaan luonnonmukaisesta rakentamisesta.

Herkässä metsässä sählätään kuin soraomontussa ja jälki on sen mukaista. Ne rakennusfirmat, jotka ensimmäiseksi asian ymmärtävät pelaavat kyllä market kotiin. Taiteilijat ovat lähentymässä ongelmakenttää. Pintaviiltoja on raapaistu jo pohjalaiseenkin maaperään; oli Maasalons hiekkakuoppaleiri, muutamia puistotempauksia, MAATAIDE houkuttelee! Mutta todelliseen työhön koko ympäristön hyväksi on vielä matkaa.

Asenteiden muokkaus pääasiallinen tehtäväkö?

Mielikuvissani näen maisema-arkkitehtuurin ohjaavan

läänintaiteilijan eteen marssivan jatkuvan virran kuntien ja kuntainliittojen kaavoitus-pamppuja, rakennustarkastajia, rakennusfirmojen päälliköitä, rakennusalan työntekijöitä, puistotyöntekijöitä, tavallisia ihmisiä, jopa koululaisia. Eri kanavia pitkin kukin tietenkin. Byrokratian rattaista irrallinen läänintaiteilija kouluttaisi siis lähinnä kaavoitus- ja rakennusalan ihmisiä asenteiden muokkaamiseksi suopeammiksi maisema-arkkitehtuurille ja ympäristökulttuurille yleensä.

Kunnanpampuille tulisi osoittaa, että luonnon lähtökohdat tulee ottaa huomioon jo kaavoitusvaiheessa, mieluiten jo mahdollisimman aikaisessa vaiheessa seutus suunnittelusta lähtien. Keskeisessä asemassa kuitenkin on yleiskaavoitus ja taajamien osayleiskaavoitus. Jos ei näissä ole maisemaa osattu oikein ottaa huomioon rakentamista sijoitettaessa, ei jatkotyölle ole

pohjaa. Tamänvuoksi maisema arkkitehtuurin läänintaiteilijan räytyy laatia kullekin maisematyypille ominaisia ja sen maisemarakenteeseen sopivia mallisuunnitelmia ns. maisemallisia maankäyttömalleja.

Yhteensä Etelä-Pohjalaiseen kuntaan, sen taajamaan ei ole laadittu viheraluejärjestelmiä. Viheraluejärjestelmä taas on verkko, joka koostuu erilaisista viheralueista, jotka ovat elimellisiä osia maisemarakenteesta; julkisia tai yksityisiä viheralueita. Niihin kuuluvat mm. tuotanto-, suoja- ja suojealueet, yhdyskuntia jäsentävät viheralueet (kuten juuri edellä mainitut maiseman äärialueet kallionlaet ja kosteat laaksot, sekä taajaman maisemaansa liittävät muut viheralueet), ympäristöhygieniset viheralueet (taajaman keuhkot, keskuspuistot), toiminnalliset viheralueet kuten erilaiset virkistysalueet, leikkipuistot jne.

Entä rakentajat sitten! Edellä on jo todettu, että lähes jokainen rakentaja — niin omakotirakentaja kuin kerrostalotai tehdashallirakentaja — tarvitsisi rakentamisen edistyessä, joka hetki ohjausta ja neuvontaa. Niin vähäiseksi on mennyt tuntuma siitä mitä luonto sieää ja miten se tulee ottaa huomioon. Entä arvostukset pihan suhteen sitten. Tavallisesti onnellinen tilitaloperhe haluaa laajan, tasaisen nurmimaton ja leikattavan pensasaidan, vaikka tontti olisi kivikkoisen metsärinne, jossa on 3—4 m:n korkeustasoerot.

Keinotekoista mainosmaisemaa

Kasvullisen ympäristön muutostapahtumissa meitä ovat ruvenneet hallitsemaan yleiseurooppalaisista standardeista lainatut irralliset, epämääräiset aiheet, joihin sekoi- tetaan kritiikittömästi esim. vanhoja puutarhatyylejä tai talotehtaan mainoskuvaesitteitä. Ne eivät vastaa meidän olosuhteitamme, maisemamme ekologialta kantokykyä, eivätkä edes ajan ja ihmisen taloudellisia tarpeita. Luonnon elinvoimaisuuden ja tuottokyvyn säilyttämistä ja hyödyntämistä ei mielletä inhimillisen toiminnan perusteeksi. Ihannetta symbolisoivat amerikkalainen muoviruohomatto, muovikuusi, ja tuulimyllypienoismalli niiden keskellä.

Tiedä sitten, millä lihaksilla esi-isämme nämä tiedot hallitsivat, mutta niin ne vain tekivät. Maisema-arkkitehti sanoisi, että he hallitsivat maisemarakenteelliset, ekologiset, maisemahistorialliset sekä esteettiset näkökohdat. Heidän luontosuhteestaan on meillä paljon oppimista, siinä on maisema-arkkitehdinkin tuki ja turva, kun tutkimustietoa ei vielä paljon ole käytettävissä.

Väitetään, että kulttuurin nousukaudet ovat aina omanneet kyvyn hallita laajoja maisemakokonaisuuksia ja käyttää niitä osana lähintä ympäristöä. Nyt ei siinä tapauksessa eletä kulttuurin nousukautta. Mutta aallonpohjastahan voi yrittää

ylöspäin, jos vain tahtoa löytyy.

Länsimaisessa kulttuurissa näköaisti on havaitsemismuodoista korostunein. Muita aistikanavia ei niin tehokkaasti lähimiljöössä kehitetä (haju, maku, kuulo, tunto ja se kuudes?). Miksi sitten kuitenkin tuloksena on niin rumaa ja oksettavaa ympäristöä? Onko länsimainen ihminen niin totaalisesti sisäistänyt kaupan maailman osaksi itseään, että täysin harkintakyvyttömästi kaupan ehdoilla menee läpi niin tasakattorakentaminen, kuin muukin ympäristön köyhdyttäminen. Ihmettelen kuinka moni ihminen niistä saa visuaalista mielihyvää.

Leo Lehdistö kysyi ko. televisio-ohjelmassa myös ovatko perinteisestä rakentamisesta poikkeavat matalat laatikkotalot maisemallinen uhka. Tähän vastasin niiden olevan maisemassa esteettinen, visuaalinen ja taiteellinen uhka, johon kaikki jollakin tavalla reagoivat. Lisäisin nyt, että puukoniskujahan ne ovat ihmisen simpään. Maisemakuvan säilyttäminen kauniina oikeuttaa maisema-arkkitehdinkin moiseen arvosteluun, vaikkakin mielellään näkisi tavallisen arkkitehdin ottavan vastuun tämän puolen kehittämistä paremmaksi.

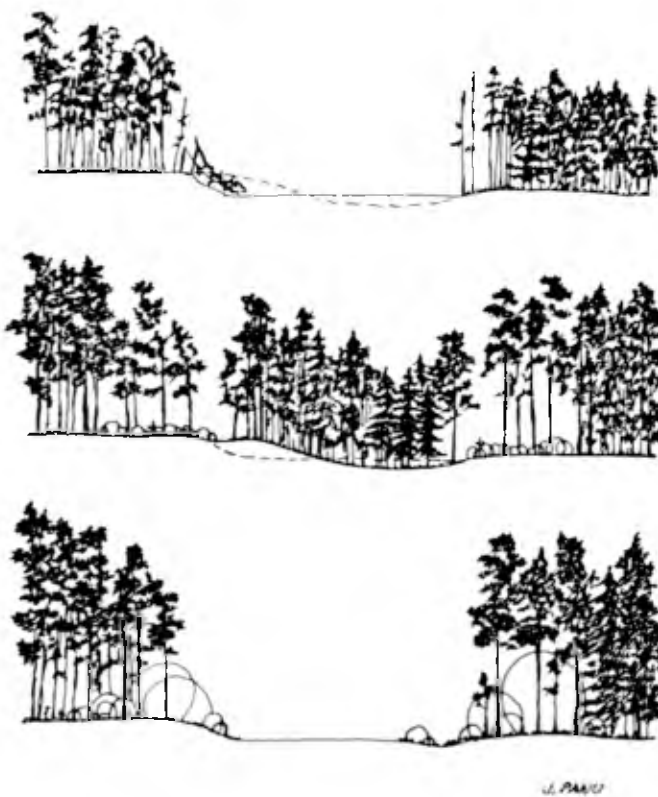
Maisema-arkkitehdilla tuntuisi olevan tehtävää muutenkin. Rakentamattomat tilat taajamassa tarvitsisivat vähintään yhtä huolellista suunnittelua kuin itse rakennukset. Yksi merkittävä askel eteenpäin tässä suunnittelussa on Vaasan läänin taidetoimikunnan ekometsien ja luonnontaideteok-

sien istutuskampanja. Siinä haposateiden vastustamisen lisäksi yhtenä kantavana ajatuksena oli se, että jos aarin tavallinen nurmikkopuisto tuottaa tarpeeksi happea yhden taiteilijan tarpeisiin niin aarin monikerroksinen ekometsä voi tuottaa sitä jo muidenkin ihmisten tarpeisiin — sillä voidaan myös peittää joitakin suurimpia maisemakuvallisia vaurioita eli rakennuslautakuntien töppäyksiä.

Sitäkin tässä suuresti ihmettelen, että miksi ei toteutunut suunniteltu taidepuisto eräseen Etelä-Pohjalaiseen kirkonkylään seurakunnalle tehtynä tilaustyönä. Toteutui vain kivikasa ja leveä nurmikko, jota yhteisiä öljyvarojamme käyttävällä, isolla koneella leikataan ja yhteisellä juomavedellä kastellaan, vaikka toinenkin vaihtoehto annettiin. Ehkä puisto toteutuneena ei olisi enää antanut kristinuskon oppien mukaista tunnetta siitä, että luonnon pitää olla alistettu ja vallassamme. Ehkä silloiset päättäjät aistivat myös sen, että puisto olisi peittänyt seurakunnan juuri rakentamat rumat rakennukset ja kenties tuonut tilalle jotakin kauniimpaa ja harmonisempaa, mutta hallitsematonta ympäristöä, joka jatkuvasti ja dynaamisesti muuttuisi ja kehittyisi luonnon rytmien mukaan.

Kevään istutusajat (laskevan kuun ajat) ovat muuten seuraavat: 26.4.—7.5., 23.5.—4.6., 19.6.—2.7. ja 17.7.—29.7.

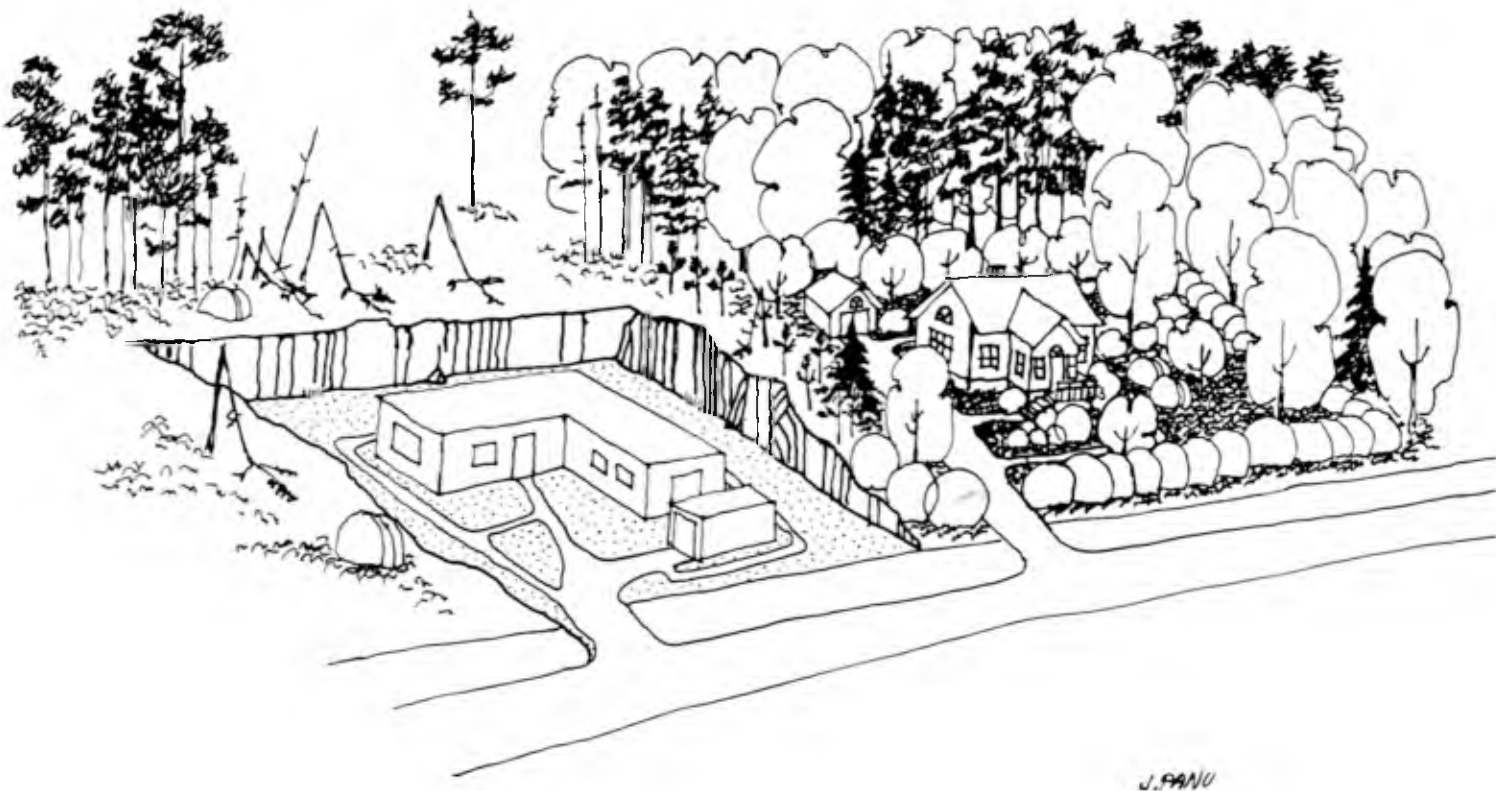
*Jorma Panu
maisema-arkkitehtuurin
läänintaiteilija*

Kuvasarja uusien reunavyöhykkeiden aikaansaamisesta rakentamisen aiheuttamiin aukkoihin metsässä. Sarjan ylimmässä kuvassa näytetään yleinen käytäntö: metsä hakataan paljaaksi ja rakennetaan samanaikaisesti, mistä seuraa se, että puut kaatuvat myrskyssä ja näivettyvät auringon paahteessa. Usein vielä kaivaminen ja juuriston kuivuminen täydentävät tuhon.

Keskikuvassa näytetään suositeltava käsittelytapa. Rakennuspaikka linjataan maastoon jo 3—10 vuotta ennen rakentamista ja metsä jaetaan eri käsittelykuvioihin. Metsää harvennetaan tulevan rakennuspaikan reunoilta ja harvennusalueille tehdään istutuksia.

Alakuvan tilanteessa voidaan rakentaminen aloittaa. Rakennusalue hakataan paljaaksi vasta rakennustöiden alkaessa, jolloin uudet, hyvin kehittyneet metsänreunavyöhykkeet ovat valmiina. Ei synny myrskyn tuhoja, eikä auringon paahteen haittavaikutuksia, nuori reunapuisto ylläpitää vesitasetta kaivettaessakin ja näin kestää muutoksia paremmin. Syntyy uutta, kaunista maisemakuvaa, jossa ekologisesti monimuotoiset reunavyöhykkeet lisääntyvät ja maiseman sietokyky paranee.

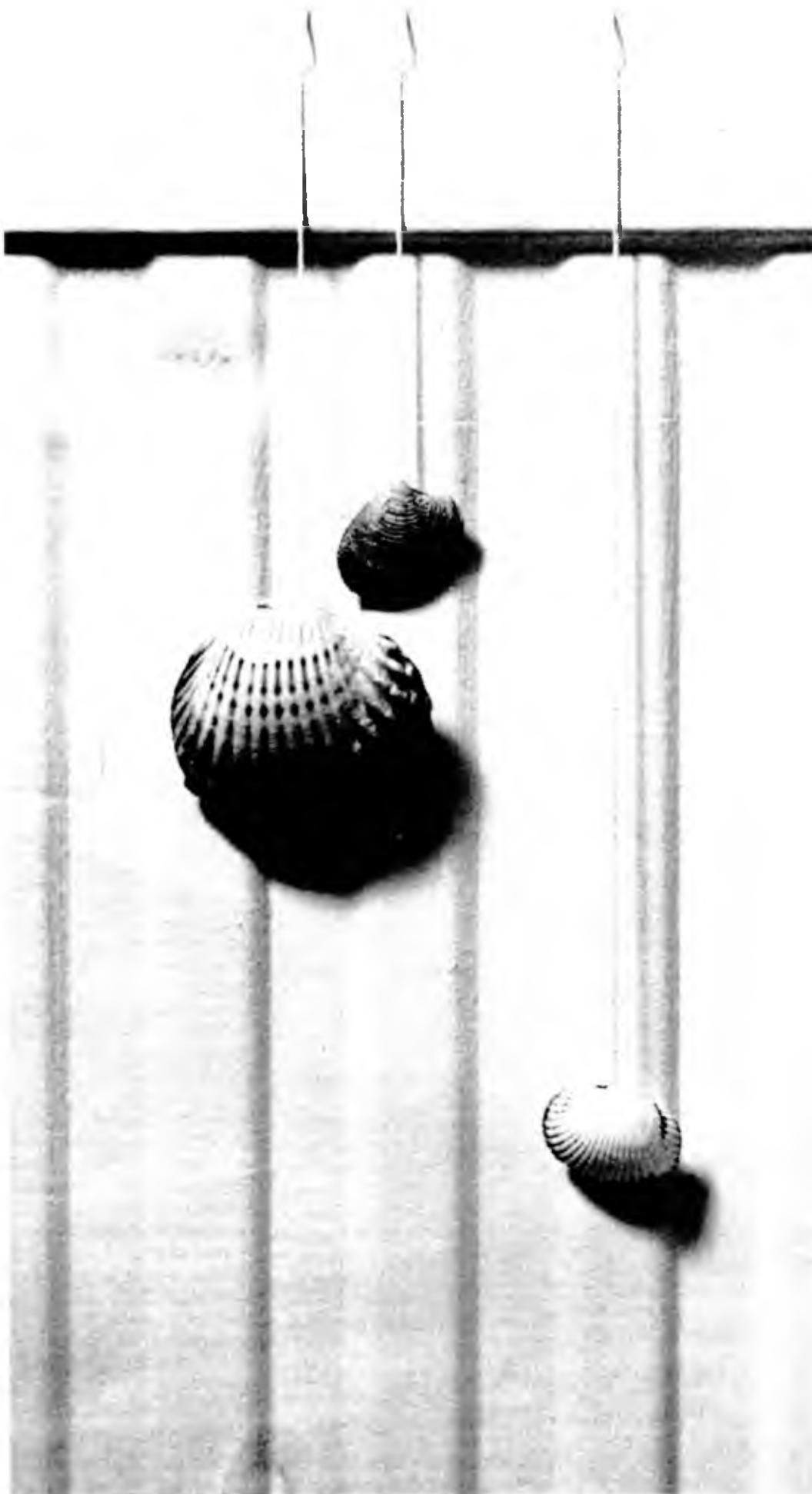

Aikana, jolloin yksinomaan tekniset seikat määräävät miljoon muodostumisesta, törmää maisema-arkkitehti joskus tilanteisiin, joiden ratkaisuun ei löydy teknisiä, eikä luonnollisia eikä taiteellisia keinoja. Valtion kalliolouhoksetko lienevät olleet malleina, kun kuvan ensimmäistä taloa on rakennettu? Jotenkin vielä jaksaa ymmärtää kun näin tehdään tehdashallia tai maksimarkettia rakennettaessa, vaikkei sitä hyväksykään, mutta että omakotirakentajakin.

KUINKA SATUTUNTI VALMISTETAAN ELI EPIGONI PLAGIOI

Sisäistetään motivaatio: satutunnit ovat kirjastotoimen lähes välttämättömin ja tarpeellisin toimintamuoto. Ilmoitaudutaan kirjastonhoitajalle vapaaehtoiseksi satutädiksi eli -sedäksi.

Kirjastonhoitaja osoittaa pitopäivän.

Ryhdytään valmistautumaan. Etsitään hyllystä soveliaat kirjat. Niitä etsittäessä on otettava huomioon, että kuulijat voivat olla ja useimmiten ovatkin sangen eri ikäisiä, suunnilleen kahdesta vuodesta viiteenkymmeneenkahteen ja joskus ylikin. On löydettävä jokaiselle jotakin.

Kirjojen tulee sisällöltään olla avartavia, jännittäviä, mukaansatempaavia, valistavia ja opettavia. Kasvatuksellisen aineksen on suotava piillä rivien välissä. Mielikuvitus eikä myöskään huumori ole pahasta. Kuvituksen pitää olla kehittävä. Ennen muuta satutunnin pitäjän on itse pidettävä kirjoista.

Sitten kirjat viedään kotiin. Tutustutaan niihin selailemalla ylimalkaan, muodostetaan tällä keinoin kokonaiskuvaa, mietitään lähestymistapaa ja lukemisen järjestystä. Luetaan kirjat itsekseen. Lahjotaan sitten omat tai naapureitten lapset kuuntelemaan niitten ääneen lukemista. Otetaan kellosta lukemiseen kulunut aika. Sen tulee alittaa puoli tuntia, mikä on satutunnin kesto, jotta aikaa jää myös kysymyksille ja vastauksille.

Satutuntipäivän aamuna valmistaudutaan huolellisesti. Mahaan kerätään jännitystä ja lievää pelkoa, joitten tulee varauksiltaan olla positiivista. Kurlaaminen on hyvästä: apteekista saa maukkaita ääntä kirkastavia aineita. Hampaat on harjattava huolella, ainakin valkosipulinsyöjien ja tupakoitsijoiden, sillä kuulijat joskus tuppaaavat lukijan liki. Tästä syystä on syytä tarkistaa myös deodorantin luotettavuus: niistä kerrottiin eilenillalla televisiossa. Hajuvetta on tarpeen suihkauttaa säästeliäästi. Vaatetuksen merkitys ei ole ratkaiseva, kunhan se on iloista, lasta innostavaa ja tyylikästä.

Satutunnin pitopäivä on tarpeen rauhoittaa itselle muista tarkkaavuutta vaativista toimista. On keskityttävä ajattelemaan yksinomaan tätä: tänä päivänä tulet olemaan merkittävä rengas ikimuistoisessa kulttuuriketjussa. Sinun satutuntisi yhdistää menneitten sa-

tutuntien pitkän perinteen tuleviin. Kannattaa rykiä yhtenä ääntä soljuvaksi. On ajateltava yksinomaan tätä: tänä päivänä satutunnillasi saattaa olla ratkaiseva vaikutus jonkun lapsen suhtautumiselle kirjaan, kirjastoon, elämään yleensä. Tämä voi olla jopa ammatinvalintakysymys. Kannattaa pesaista yhtenä hikiä kädet viileiksi.

Pyritään unohtamaan ikävät asiat kuten lisäveron maksun erääntyminen ja asettumaan lapsen asemaan. Muistellaan omaa kultaista lapsuutta, ei kissan surullisia maahanpanijaisia vaan uljaita kevätamuja, jolloin taivaankantta koristi kuovin huikkea huuto.

Satutunnilla muista lukea näitisti. Älä päästä irralleen äänesi koko volyyymia, sillä useimmat lapset vieroksuvat kovaäänisiä. Ota mukaan kaikki äänesi vivahteet, hellävaraisesti, vahvistamaan sanojen merkitystä. Hillitse ässäsi. Pidä riittäviä taukoja tarpeellisissa kohdissa. Valmistaudu lasten yllättäviin kysymyksiin. Ole altis, ole valpas, ole avoin.

Viittä minuuttia ennen satutunnin alkua piipahda vielä kerran vessassa. Tarkista tukka. Ota kirjat kainaloon ja mene etsimään yleisöäsi. Lapset saattavat odottaa kuvakirja-huoneessa, kuulokkeissa ja joskus myös vanhempiaan kiehnänten lehtilukusalissa. Jos yleisöä ei löydy edellämäinuituista paikoista, näin harvaan asutussa maassa sitä saa silloin etsiä ehkäpä peninkulmittain.

Tarkkaavainen lukija onkin jo huomannut ylläolevan tekstin epigonin kirjoittamaksi. Juttuun muoto on matkittu eraan tunnetun kirjailijan teoksesta. Yksi lauseista on jopa suora plagiaatti: kuuluisan kirjailijan kokonainen virke on kätkeyty juttuun muutettuna sivulauseeksi.

Mikä lause on lainattu, varastettu? Ken on kuulu kirjailija? Mikä plagioitu teos? Teos ilmestyi vuonna 1967.

Lähetä vastauksesi ylläoleviin kysymyksiin juhannukseen mennessä tämän lehden toimittukseen, niin olet mukana kirjapalkinnon arvokkaassa arvonnassa.

Marja-Leena Alanäjä

VAASASSA VAADITAAN NUORISOTALOA NUORILLE

Vaasan nuorisotalo nuorten käyttöön!
Ajatus on yllättävä. Nyt kuitenkin eräät nuorisjärjestöt ovat lähteneet tekemään ajatuksesta totta.

Vaasan kaupunginvaltuustolle on jätetty aloite, jossa esitetään nuorisotalon kehittämistä Nuorten Kulttuurikeskukseksi.

Nuorisotalohan on yleensä paikka, jossa nuoret eivät mistään hinnasta vaivaudu käymään. Nuorisotalossa nuorisotalokunta järjestää avoimien ovien toimintaa biljardin ja pöytätenniksen merkeissä. Poliittiset nuorisjärjestöt kokoontuvat parin aktiivien voimin, mutta joukot loistavat poissaolollaan. Suurin osa nuorisoa viihtyy paremmin kaduilla kuin nuorisotaloissa. Näin Vaasassakin.

Vaasan nuorisotalossa on toimitilat muutamilla yhdistyksillä, joista osa kokoontuu ehkä kerran kuukaudessa. Samaan aikaan Vaasassa on toteutettu nuorten omaehtoista kulttuuria Arbetets Vänner-talossa.

Tiloissa ovat toimineet Vaasan elävän musiikin yhdistys Welmu, tanssiryhmä Damim, Purkuteatteri. Lisäksi talo on toiminut rock-yhtyeiden harjoitustilana. Keväällä uhkaa kuitenkin häätö. Talo puretaan todennäköisesti touko-kuussa.

Vaasan kaupunki on tarjonnut järjestöjen käyttöön Kirkkopuistikko 1:ssä sijaitsevan talon ja vanhan Vaasan Elimen teurastamon. Tilat eivät soveltunut ajateltuun käyttöön. Häätöuhan edessä järjestöt ovat itse etsineet ratkaisua tilaongelmaan ja löytäneet vajaakäyttöisen nuorisotalon. Tähän taloon järjestöt haluavat perus-

taa Nuorten Kulttuurikeskuseksi. Tästä siis valtuustotaloite.

Nuorisotalossa toimivia järjestöjä aloitteentekijät eivät halua heittää pelolle. Näiden järjestöjen käyttöön ehdotetaan kokoustiloja Kirkkopuistikko 1:sta. Tämän jälkeen nuorisotalo voitaisiin pyhittää omaehtoiselle kulttuuritoiminnalle. Mitä se omaehtoinen kulttuuritoiminta sitten on?

Nuorisotaloon voitaisiin sijoittaa ainakin seuraavat toiminnot: Vaasan elävän musiikin yhdistyksen toimitila, nuorten musiikille tarkoitettu sali, harjoitustiloja yhteille, Purkuteatterin esitys- ja harjoitustila sekä tanssiryhmä Damimin esitys- ja harjoitustila. Li-

säpotkua toiminnalle antaisivat Welmun kaavailema musiikki- ja kirjakahvila sekä kehitysmaakauppa ja kirpputori. Tilaa riittäisi vielä nuorten vaapaalle näyttelytoiminnalle. Siis ihanteellinen aktiivinen nuorisotoimintakeskus, joka toimii nimenomaan nuorten ehdoilla.

Welmun puheenjohtaja John Dahlqvist, miksi Kirkkopuistikko 1 tai Vaasan Elin eivät kelvanneet?

— Kirkkopuistikko 1:ssä ei ole mitään isompaa salia. Vaasan Elin olisi kyllä sinänsä hyvin mielikuvituksellinen tila, mutta se on tilana hyvin sokkelomainen. Siihen pitäisi tehdä ainakin 2—3 miljoonan markan remontti ennen kuin se toimisi tässä tarkoituksessa.

— Nuorisotalossa saisimme pysymään tanssiryhmät, harastusteatterin ja rock-ryhmät yhdessä. Tätä kautta pystyttäisiin laajentamaan eri ilmaismuotoja. Yhteistyö eri yhdistysten kanssa olisi hedelmällistä ja tätä kautta syntyisi uusia kulttuurimuotoja.

Aloite Vaasan Lepakkoluolasta on siis tehty. Nuoret pystyisivät tekemään nuorisotalosta monipuolisen toimintakeskuksen, joka avaisi uusia kehtovia ulottuvuuksia nuorisotoiminnassa. Nyt on pallo jälleen kerran päättäjien käsissä. Annettaanko nuorisotalo nuorille? Pystytäänkö utopiasta tekemään totta? Näkeekö Nuorten Kulttuurikeskus joskus päivänvalon Vaasassa?

Sykettä Seurahuoneella

Jamit tulee englanninkielisestä sanasta jam session, mikä taas tarkoittaa yhteen sullottua istuntoa.

Jam sessionit kuuluvat jazzin historiaan. 20—30-luvuilla oli USA:ssa muusikoilla tapana kokoontua öisin omien keikkojensa jälkeen soittamaan vapaasti mitä halusivat.

Jameissa saattoivat jatsarit myös kokeilla uusia ideoita. Kuuluja paikka

ka oli mm. New Yorkin Minton Playhouse, jossa 40-luvulla Charlie Parker ja Dizzy Gillespie soittivat suohon monet silloiset tekijämiehet. Syntyi jazzin mullistanut bebop-tyyli.

Jameihin onkin aina liittynyt eräänlainen kilpasoitanta, soittajien välinen voimainmittelö musiikkalisin aseina.

50-luvulla liikemiehet huomasivat jamiin olevan hyvää kauppatavaraa.

Yhdysvaltain klubeissa järjestettiin etukäteen sovitut jamsessionit. Levytyksiin kerättiin ns. allstar-kokoonpanoja, tilapäisiä soittoryhmiä. Tehtiinpä laajoja kiertueitakin, esim. Jazz at the Philharmonic, jotka ulottuivat Suomeen asti.

Näin jamimeininki saapui pohjolaan. Keskuspaikkana oli 50-luvun Helsingissä mm. Mäyrän-

kolo eli Old house jazz club.

Jamihenki kulkeutui etelän soittajien mukana myös Etelä-Pohjanmaalle. Seinäjoella pidettiin 50-luvun puolivälissä "Jazz in Blues" iltoja työväentalolla ja Törnävänsaarella. Esiintyvä kokoonpano oli muodostettu takäläisten tanssi-orkestereiden innokkaimmista jäsenistä. Mm. myöhemmin elokuvaohjaajana tunnettu Erkki Kivikoski häärysi trumpetteineen ahkerasti jazzin parissa Seinäjoella.

Vuonna 1958 perustettiin sitten täälläkin "jazzipiiri", jolle nimeksi tuli Seinäjoen jazzkerho. Toimintaan kuului tietysti myös jamiin järjestäminen. Niitä pidettiinkin mm. Seurahuoneella, Seinäjoen klubilla ja Maa-kuntasäätiön kunnia-kaassa alasalissa.

Homma pyöri mukavasti. Parikymmentä vuotta sitten oli esim. Seurahuoneella paikoin melko retee meininki.

Jazzharrastus kuivui Seinäjoella kuten muualakin 60-luvun lopulla. Teini-pop vei nuoret ja radion lista aikuiset.

Jazzbasilli on kuitenkin sitkeää sorttia, sillä kymmenen vuotta sitten perustettiin Seinäjoelle jäl-

leen jazzkerho. Seinäjoki Jazz ry pyörytti jamiin käyntiin aseman Hoijakassa. Väkeä oli tupa pulloillaan. Kirjoitettiinpa lehdissä innokkaimpien jääneen junista jazzin pyörteissä.

Punaisen Kukon ja Kantakrouvin lihaviin vuosien jälkeen seurasi alamäki. Jazzin tuli laukeudella hiipui ja oli viime vuonna käytännöllisesti katsoen sammunut muutamaa Kemun tilaisuutta lukuunottamatta.

Alkanut vuosi näyttää kuitenkin tuovan kipinän takaisin. Jatsarit päättivät nimittäin yrittää vielä kerran. Yhdistyksen johtoon valittiin nuorta verta ja muusikko Hannu Jouppi lähti puheenjohtajana vetämään jatsin kivirekeä.

Tilat jammaamiseen tarjosi nyt Seurahuone, jossa jo muutaman kerran on raikunutkin jatsin syvin olemus.

Seurahuoneen lavalla ovat käyneet ottamassa mittaa toisistaan mm. Yrjö Hauskala, Seppo Lemponen, Martti Andersin, Markus Kahranaho, Markku ja Jari Tuuri, Timo Ristilä, Jorma Salo ja monet muut. Syke ei näytäkään sammuvan.

Teksti ja kuva: Terho Kemppi

Jatsi vetää vakavaksi. Seinäjoki Jazz ry:n uudet puuhamiehet Hannu Jouppi (vas.) ja Timo Ristilä soittimien kimpussa. Mukana jammaamassa on myös Mauno Kurki.

KARI LUOTO

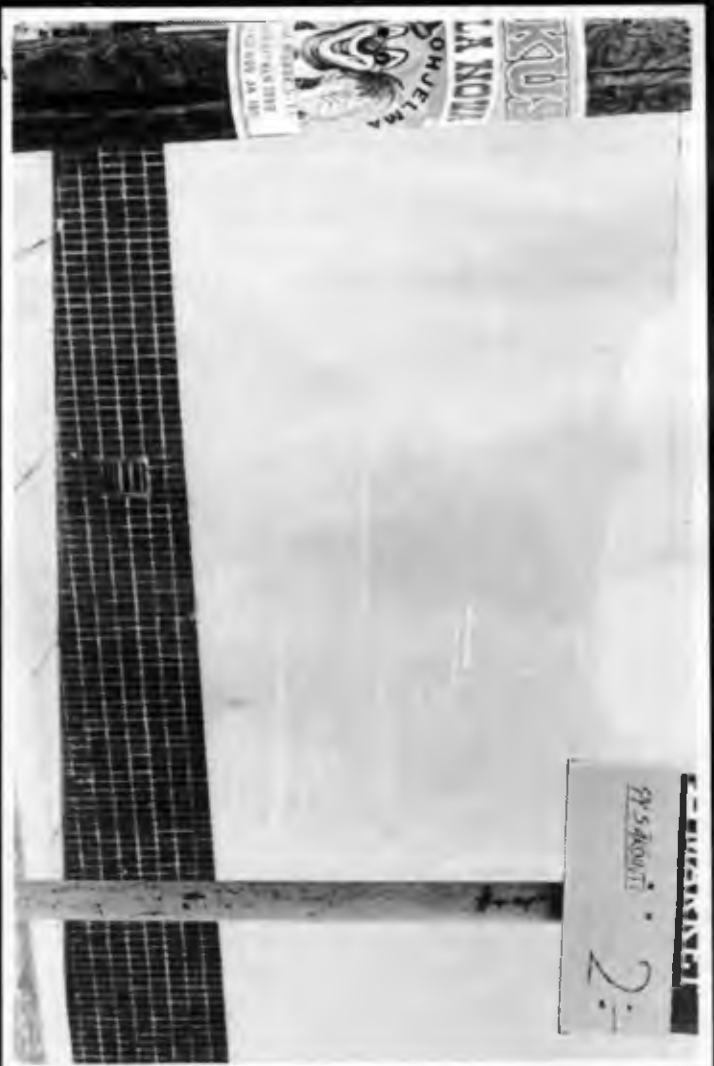

Mietiskelin elämää, lapseni sanoit:
Hhää ääh hhäää hhhääähh hhääähh.

Fuketsua mukailleen

Muistan aina kaupungin kesälauantaiyöt.
Kerrostalojen jyrähtelevä kuorsaus
ja hampurilaisten käärimliinojen tanssi.

Kaikkien maiden työttömät:
RYHTYKÄÄ LAKKON!

Puhutaan
että tietyissä maissa
toisinajattelijat
suljetaan hullujenhoneisiin.
Mutta minä sanon teille
toisinajattelijat ovat aina hullujenhoneessa.

Tilauksesi alkaa haluamastasi numerosta, ja sen voit tehdä joko oheisella kortilla tai maksamalla 50 mk PS-tilillemme TA 1303 24-3 tai puhelimitse p. 967/55 197

Tilaaan
Lakeuden Kutsun numerosta _____
alkaan 50 mk

Nimi _____

Lähiosoite _____

Postitoimipaikka _____

Allekirj. _____

1,50 mk

os. LAKU
c/o Timo Mylläri
Tapiolantie 19 C 26
60150 Seinäjoki

LASSE

— maakunnan kuutoslehti —

Ensimmäinen numero ilmestyy piinaviikolla.

Sisältää mm.

KIRJE EKI VIERILTÄ VAASASTA

MATTI KUVAJA — JOHTAJAN PUHETTA

Osta lehti asiamiehiltä tai Monosen levyputiikista.

ovh. 5,—

OHJELMISTOSSA:

Hannu Mäkelä:
HERRA HUU

— lastennäytelmä ala-asteille ja koko perheelle

Rudi Strahl:
NUKKUMATTI MAJAKKASAARELLA

— lastennäytelmä alle 9 vuotiaalle

Maria Jotuni:
KULTAINEN VASIKKA

— musiikkinäytelmä rahasta ja rakkaudesta

Dario Fo:
MYSTEERIO BUFFO

— kiertuenäytelmä aikuisille

Grigori Gorin:
UNOHTAKAA HEROSTRATOS

— tragikomedialla antiikin ajoilta ja nykypäivästä

KYSYKÄÄ LISÄKSI TEATTERIMATKOISTA,
KULJETUSTUESTA JA TILAUSNÄYTÄNNÖISTÄ.
PUH. 968-13724 ja 13153.

KOKKOLAN
KAUPUNGINTEATTERI

